

Cənub Qaz Dəhlizi
Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

31 dekabr 2017-ci il

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabat.....	2
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	3
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Korporativ məlumat	5
2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri.....	5
3. Əhəmiyyətli uçot mülahizələri, təxminləri və fərziyyələri	18
4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standart və şərhlər.....	21
5. Səqmentlər üzrə məlumat	26
6. Neft-qaz aktivləri	29
7. Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərcləri.....	30
8. Avans ödənişləri	30
9. Asılı müəssisəyə investisiya	31
10. Kredit üzrə debitor borcları	32
11. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər	32
12. Debitor borcları	33
13. Mal-material ehtiyatları	33
14. Digər cari aktivlər	33
15. Səhm kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, digər ehtiyatlar və qeyri-nəzarət payı	33
16. Borc öhdəlikləri və Dövlət qrantı.....	34
17. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər	35
18. Ticarət və digər kreditör borcları, hesablanmış öhdəliklər.....	36
19. Gəlirlər, hesablanmış gəlirlər və təxirə salınmış gəlirlər.....	36
20. Satışların maya dəyəri.....	37
21. Vergilər	37
22. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	38
23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri	40
24. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər	43
25. Cari biznes mühiti	46
26. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr	47
27. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	48

Müstəqil auditorun hesabatı

Rəy

Biz Cənub Qaz Dəhlizi Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti ("Şirkət") və onun törəmə müəssisələrinin ("Qrup") 31 dekabr 2017-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici məlumatların icmalından ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2017-ci il tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına ("BAS") uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın *Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti* bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının "Peşəkar mühasiblərin etika məcəlləsi"nə ("MBESS Məcəlləsi") uyğun olaraq biz Qrupdan müstəqil və biz MBESS Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edir.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri peşəkar mühakiməmizə uyğun olaraq cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olan məsələlərdir. Həmin məsələlər ümumilikdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan audit kontekstində və həmin hesabatlar üzrə rəyimiz formalaşdığı zaman nəzərdən keçirilmişdir və biz bu məsələlərə dair ayrıca rəy bildirmirik. Aşağıda göstərilən məsələlərin hər birinin audit zamanı hansı şəkildə nəzərdən keçirildiyi həmin kontekstdə təsvir olunur.

Biz hesabatımızın Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti bölməsində təsvir olunan öhdəliklərimizi, o cümlədən həmin məsələlərlə bağlı olan öhdəlikləri yerinə yetirdik. Müvafiq olaraq, apardığımız auditə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhrif risklərinin tərəfimizdən qiymətləndirilməsinə cavab verəcək prosedurların yerinə yetirilməsi daxil idi. Audit prosedurlarımızın, o cümlədən aşağıdakı məsələnin nəzərdən keçirilməsi üçün yerinə yetirilmiş prosedurların nəticələri əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə audit rəyimizin əsasını təşkil edir.

Əsas audit məsələsi

Bizim auditin əsas audit məsələsini ünvanlanması

Uzunmüddətli aktivlərin dəyərsizləşməsi

Hər hesabat dövrünün sonunda rəhbərlik aktivlərinin dəyərsizləşmə göstəricisinin olub-olmadığını qiymətləndirir.

Biz bu məsələni uzunmüddətli aktivlərin (neft-qaz əmlakı, tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərcləri, uzunmüddətli avans ödənişləri kimi) qalığının maliyyə hesabatlarında əhəmiyyəti və potensial dəyərsizləşmə göstəricisinin qiymətləndirilməsində rəhbərliyin subyektivliyinin yüksək dərəcədə olmasına görə audit üçün ən vacib məsələlərdən biri hesab etdik.

Rəhbərlik dəyərsizləşmə göstəricilərinin təhlilini aparmış və 31 dekabr 2017-ci il tarixində uzunmüddətli aktivlərin dəyərsizləşməsinə dair hər hansı xarici və ya daxili faktorlar qeydə almamışdır.

Uzunmüddətli aktivlərin dəyərsizləşmə göstəricisi ilə bağlı təhlilə dair məlumat konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında Qeyd 3-də açıqlanmışdır.

Biz potensial dəyərsizləşmə göstəricisinin mövcudluğu ilə bağlı rəhbərliyin qiymətləndirməsini təhlil etdik. Biz Qrup tərəfindən 2017-ci il ərzində tikinti və inkişaf layihələri üçün çəkilən faktiki kapital xərclərini əvvəlki dövrlərdə dəyərsizləşmə testində istifadə olunmuş proqnoz məlumatları ilə müqayisə etdik. Biz, əvvəlki dövrlərdə bərpa edilə bilən məbləğlərin hesablanması istifadə olunan xam neft qiymətlərini mövcud bazar proqnozları ilə müqayisə etdik. Biz Qrupun cari hesablanmış orta kapital dəyərini əvvəlki dövrlərdə bərpa edilə bilən məbləğlərin hesablanması istifadə edilən diskont dərəcəsi ilə müqayisə etdik.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və Müşahidə şurasının məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Qrupu ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativini olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Müşahidə şurası Qrupun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə audite aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub - olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.
- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıyıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyət daşıyıyıq.

Biz, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda Müşahidə şurasının nəzərinə çatdırmalıyıq.

Bundan əlavə biz, Müşahidə şurasına müstəqilliklə bağlı müvafiq etik tələblərə riayət etdiyimiz, eləcə də müstəqilliyimizə təsir göstərə bilməsi əsaslı olaraq ehtimal edilə bilən bütün münasibətlər və digər məsələlər və tələb olunan hallarda müvafiq ehtiyat tədbirləri haqqında xəbər verdiyimiz barədə bəyanat təqdim edirik.

Müşahidə şurasına təqdim edilmiş məsələlərdən biz cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olanları və beləliklə də əsas audit məsələlərini təşkil edən məsələləri müəyyən edirik. Tətbiq edilən qanun və ya normativ aktlar belə məsələlərin açıqlanmasına yol vermədiyi və ya, müəyyən məsələnin auditor hesabatına daxil edilərsə, belə daxil etmənin mənfi nəticələrinin həmin məlumatın açıqlanmasından əldə edilən faydanı üstələyəcəyini müəyyən etdiyimiz çox nadir hallar istisna olmaqla, biz bu məsələləri auditor hesabatında təsvir edirik.

Bu müstəqil auditorun hesabatının təqdim edilməsi ilə nəticələnən auditə görə məsuliyyətli partnyor Nərgiz Kərimovadır.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

Ernst & Yanq Holdings (SiAyEs) Bi.Vi.
şirkətinin Azərbaycan Respublikasındakı filialı

Bakı, Azərbaycan
Neftçilər prospekti 153

14 iyun 2018

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə ifadə edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2017	31 dekabr 2016
Aktivlər			
Uzunmüddətli aktivlər			
Neft-qaz əmlakı	6	399,911	449,091
Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərcləri	7	7,180,692	5,036,901
Avans ödənişləri	8	2,490,027	1,841,943
Asılı müəssisəyə investisiya	9	175,561	90,378
Kredit üzrə debitor borcları	10	645,363	355,559
Təxirə salınmış vergi aktivləri		3,331	–
Digər uzunmüddətli aktivlər		2,015	2,012
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		10,896,900	7,775,884
Cari aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	11	146,785	400,384
Debitor borcları	12	12,452	9,477
Mal-material ehtiyatları	13	8,849	10,159
Hesablanmış gəlirlər	19	–	1,996
Digər cari aktivlər	14	22,783	29,410
Cəmi cari aktivlər		190,869	451,426
Cəmi aktivlər		11,087,769	8,227,310
Kapital və öhdəliklər			
Kapital			
Səhm kapitalı	15	2,415,800	1,740,800
Əlavə ödənilmiş kapital	15	31,481	631,768
Digər ehtiyatlar	15	(45,176)	(45,176)
Məcmu məzənnə fərqləri		20,652	(35,506)
Bölüşdürülməmiş zərər		(133,235)	(30,635)
Qrupun səhmdarlarına aid olan kapital		2,289,522	2,261,251
Qeyri-nəzarət payı	15	1,031,116	683,961
Cəmi kapital		3,320,638	2,945,212
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	16	6,527,678	3,773,228
Dövlət qrantı	16	648,166	667,116
Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər	17	108,259	82,709
Təxirə salınmış gəlirlər	19	2,054	2,321
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	21	13,563	7,759
Digər uzunmüddətli öhdəliklər		21,212	11,914
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		7,320,932	4,545,047
Cari öhdəliklər			
Ticarət və digər kreditor borcları	18	125,896	231,475
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	16	33,673	195,231
Hesablanmış öhdəliklər	18	281,406	308,849
Mənfəət vergisi üzrə kreditor borcu		5,224	1,496
Cəmi cari öhdəliklər		446,199	737,051
Cəmi kapital və öhdəliklər		11,087,769	8,227,310

Qrupun adından imzalayan və buraxılmasına icazə verənlər

Əfqan İsayev, Baş Direktor

Adil Paşayev, Maliyyə Direktoru

14 iyun 2018-ci il

14 iyun 2018-ci il

Konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabat*(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə ifadə edilir)*

	Qeyd	31 dekabr 2017-ci ildə başa çatan il	31 dekabr 2016-cı ildə başa çatan il
Gəlirlər	19	126,703	111,489
Satışların maya dəyəri	20	(74,985)	(69,950)
Ümumi mənfəət		51,718	41,539
Ümumi və inzibati xərclər		(15,834)	(10,802)
Nəqliyyat tarifləri		(3,636)	(3,388)
Digər gəlir		20,593	17,495
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət		52,841	44,844
Faiz gəliri		19,504	7,252
Maliyyə xərcləri	10, 16, 17	(156,416)	(80,757)
Asılı müəssisənin nəticələrində pay	9	(4,349)	(4,022)
Məzənnə fərqi zərər, xalis		(5,924)	(26,811)
Mənfəət vergisindən əvvəl zərər		(94,344)	(59,494)
Mənfəət vergisi xərcləri	21	(8,441)	(1,629)
İl üzrə zərər		(102,785)	(61,123)
Digər ümumi gəlir/(zərər)			
<i>Sonrakı dövrdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif edilməli olan digər ümumi gəlir/(zərər)</i>			
Xarici əməliyyatların çevrilməsi üzrə məzənnə fərqləri		43,248	(9,997)
Xarici asılı müəssisənin çevrilməsi üzrə məzənnə fərqləri	9	12,910	(1,993)
İl üzrə digər ümumi gəlir/(zərər)		56,158	(11,990)
İl üzrə cəmi ümumi zərər		(46,627)	(73,113)
(Zərər)/mənfəət aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına		(102,600)	(62,338)
Qeyri-nəzarət payına		(185)	1,215
		(102,785)	(61,123)
Cəmi ümumi (zərər)/gəlir aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına		(46,442)	(74,328)
Qeyri-nəzarət payına		(185)	1,215
		(46,627)	(73,113)

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat*(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə ifadə edilir)*

	Qeyd	31 dekabr 2017-ci ildə başa çatan il	31 dekabr 2016-cı ildə başa çatan il
Əməliyyat fəaliyyətləri			
Vergidən əvvəl zərər		(94,344)	(59,494)
<i>Vergidən əvvəl zərəri xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə üzləşdirmək məqsədilə aparılmış qeyri-nağd düzəlişlər</i>			
Maliyyə xərcləri	10, 16, 17	156,416	80,757
Köhnəlmə və tükənmə	20	63,618	60,591
Asılı müəssisənin nəticəsində pay	9	4,349	4,022
Digər gəlir		(20,593)	(17,495)
Faiz gəliri		(19,504)	(7,252)
Məzənnə fərqi		–	27,342
<i>Dövriyyə vəsaitlərində dəyişikliklər</i>			
Debitor borcları		(2,975)	9,527
Mal-material ehtiyatları		1,310	(824)
Hesablanmış gəlirlər		1,996	1,123
Digər aktivlər		3,293	8,505
Təxirə salınmış gəlirlər		(267)	(2,962)
Ticarət və digər kreditör borcları		6,388	5,511
Hesablanmış öhdəliklər		6,916	(2,996)
Əməliyyat fəaliyyətləri üzrə əldə edilmiş pul vəsaitləri		106,603	106,355
Ödənilmiş vergi		(1,959)	(1,525)
Alınmış faiz		6,589	4,519
Əməliyyat fəaliyyətləri üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri		111,233	109,349
İnvestisiya fəaliyyətləri			
Üçüncü tərəfə təqdim edilmiş maliyyələşdirmə	10	(82,700)	(93,950)
Asılı müəssisəyə təqdim edilmiş maliyyələşdirmə	10	(172,930)	(147,000)
Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri	8	(761,637)	(290,988)
Neft-qaz əmlakına investisiyalar		(13,907)	(18,174)
Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərclərinə əlavələr		(1,941,189)	(2,194,932)
Asılı müəssisəyə investisiya	9	(75,450)	(38,900)
İnvestisiya fəaliyyətləri üzrə istifadə olunan xalis pul vəsaitləri		(3,047,813)	(2,783,944)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətləri			
Səhmdarlar tərəfindən kapital qoyuluşları	15	–	295,900
Əlavə ödənilmiş kapitalda artım	15	74,713	631,768
Qeyri-nəzarət payına sahib olan səhmdarların töməmə müəssisəyə qoyuluşu	15	347,340	342,751
Borc öhdəliklərindən daxilolmalar	16	2,547,770	1,611,186
Borc öhdəliklərinin ödənilməsi	16	(176,000)	–
Ödənilmiş faiz	16	(110,842)	(34,375)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətləri üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri		2,682,981	2,847,230
Xalis məzənnə fərqi		–	(26,811)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis (azalma)/artım		(253,599)	145,824
İlin əvvəlində pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	11	400,384	254,560
İlin sonunda pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	11	146,785	400,384

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə ifadə edilir)

	Əsas şirkətin səhmdarlarına aiddir							Cəmi kapital
	Səhm kapitalı	Əlavə ödənilmiş kapital	Digər ehtiyatlar	Məcmu məzənnə fərqləri	Bölüşdürülməmiş mənfəət/ (zərər)	Cəmi	Qeyri-nəzarət payı	
31 dekabr 2015-ci il	1,444,900	–	(45,176)	(23,516)	31,703	1,407,911	339,995	1,747,906
İl üzrə (zərər)/mənfəət	–	–	–	–	(62,338)	(62,338)	1,215	(61,123)
Digər ümumi zərər	–	–	–	(11,990)	–	(11,990)	–	(11,990)
Cəmi ümumi (zərər)/gəlir	–	–	–	(11,990)	(62,338)	(74,328)	1,215	(73,113)
Əlavə ödənilmiş kapitalda artım (Qeyd 15)	–	631,768	–	–	–	631,768	–	631,768
Nizamnamə kapitalında artım (Qeyd 15)	295,900	–	–	–	–	295,900	–	295,900
Qeyri-nəzarət payın mülkiyyətçiləri olan səhmdarlar tərəfindən qoyuluş (Qeyd 15)	–	–	–	–	–	–	342,751	342,751
31 dekabr 2016-cı il	1,740,800	631,768	(45,176)	(35,506)	(30,635)	2,261,251	683,961	2,945,212
İl üzrə zərər	–	–	–	–	(102,600)	(102,600)	(185)	(102,785)
Digər ümumi gəlir	–	–	–	56,158	–	56,158	–	56,158
Cəmi ümumi gəlir/(zərər)	–	–	–	56,158	(102,600)	(46,442)	(185)	(46,627)
Əlavə ödənilmiş kapitalda artım (Qeyd 15)	–	74,713	–	–	–	74,713	–	74,713
Nizamnamə kapitalına köçürmə (Qeyd 15)	675,000	(675,000)	–	–	–	–	–	–
Qeyri-nəzarət payın mülkiyyətçiləri olan səhmdarlar tərəfindən qoyuluş (Qeyd 15)	–	–	–	–	–	–	347,340	347,340
31 Dekabr 2017-ci il	2,415,800	31,481	(45,176)	20,652	(133,235)	2,289,522	1,031,116	3,320,638

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

1. Korporativ məlumat

Cənub Qaz Dəhlizi Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti ("Şirkət" və ya "CQD QSC") Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 287 sayılı 25 fevral 2014-cü il tarixli Sərəncamı ilə yaradılmışdır. Şirkət 31 mart 2014-cü il tarixində Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq təsis edilmişdir. Şirkətin 51%-i Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi ("İN") tərəfindən təmsil olunan Azərbaycan Respublikasının hökumətinə ("Dövlət"), 49%-i isə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkətinə ("SOCAR") məxsusdur. Şirkət Azərbaycan Respublikasında yerləşir. Rəsmi ünvan: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ 1000, Neftçilər prospekti, 73.

Şirkət "Şahdəniz" qaz-kondensat yatağının tam miqyaslı istismarı, Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin ("CQBK") genişləndirilməsi, Trans-Anadolu Boru Kəməri ("TANAP") və Trans-Adriatik Boru Kəməri ("TAP") layihələrində (birlikdə "Layihələr") Dövlətin iştirak paylarının birləşdirilməsi, idarə edilməsi və maliyyələşdirilməsi məqsədləri ilə təsis edilmişdir.

Şirkətin törəmə müəssisələri aşağıdakılardır:

Adı	Təsis olunduğu ölkə	% kapitalda pay	
		31 dekabr 2017-ci il	31 dekabr 2016-cı il
SGC Upstream MMC	Azərbaycan	100%	100%
SGC Midstream MMC	Azərbaycan	100%	100%
TANAP Doğalgaz İletim A.Ş. ("TANAP A.Ş.")	Türkiyə	58%	58%
AzTAP GmbH	İsveçrə	100%	100%

Şirkət AzTAP GmbH-nin vasitəçiliyi ilə Trans Adriatic Pipeline AG-də ("TAP AG") 20%-lik pay saxlayır.

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası

Şirkətin və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə "Qrup") 31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Komitəsi ("BMUSK") tərəfindən buraxılmış Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq hazırlanmışdır. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında tətbiq edilmiş əsas mühasibat uçotu prinsipləri aşağıda təqdim edilir.

Fəaliyyətin fasiləsizliyi

Fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi Qrupun fəaliyyətini yaxın gələcəkdə davam etdirəcəyini, aktivlərini realizə edə biləcəyini və fəaliyyətinin adi gedişatında öhdəlik və təəhhüdlərini yerinə yetirə biləcəyini nəzərdə tutur. 31 dekabr 2017-ci il tarixinə Qrupun xalis cari öhdəlikləri 255,330 ABŞ dolları məbləğində olmuşdur. Bundan əlavə, 31 dekabr 2017-ci il tarixinə Qrupun yaxın gələcəkdə əhəmiyyətli pul vəsaitlərinin xərclənməsini tələb edəcək müəyyən təəhhüdləri olmuşdur (Qeyd 24).

Fəaliyyətini davam etdirmək bacarığı Qrupun üçüncü tərəflər və onun səhmdarları tərəfindən təqdim edilən maliyyələşmədən kifayət qədər pul vəsaitlərini əldə etməsindən asılıdır.

Qrupun rəhbərliyi cari Şahdəniz Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişinə ("HPBS"-a) əsasən karbohidrogenlərin satışından daxilolmalardan, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun ("ARDNF") qoyuluşlarından və səhmdarların kapital qoyuluşlarından, eləcə də, xaricdən götürülən borc vəsaitlərindən kifayət qədər daxilolmalar gözləyir. Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, yuxarıda qeyd edilən mənbələrdən alınmış vəsaitlər onun maliyyə öhdəliklərini qarşılamağa kifayət edəcək və Qrup yaxın gələcəkdə fəaliyyətinə davam etdirə biləcək.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Konsolidasiya üçün əsas

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun və onun maliyyə hesabatlarının 31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə hesabatlarından ibarətdir.

Törəmə müəssisələr (strukturlaşdırılmış müəssisələr daxil olmaqla) Qrupun nəzarətində olduğu bütün müəssisələrdir. Nəzarətə bu halda nail olunur ki, Qrup investisiya obyektində iştirakı ilə əlaqədar dəyişən daxilomalar üzrə risklərə məruz qalsın və ya hüquqlar əldə etsin və investisiya obyektində səlahiyyəti vasitəsilə həmin daxilolmalara təsir etmək imkanı qazansın. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız və yalnız aşağıdakılara malik olduğu halda nəzarət edir:

- ▶ Investisiya obyektində səlahiyyətə (yeni investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarəetmə imkanını verən mövcud hüquqlara malik olsun);
- ▶ Investisiya obyektində iştirakla əlaqədar dəyişən daxilolmalar üzrə risklərin təsirinə və ya hüquqlara malik olsun; və
- ▶ Investisiya obyektində olan səlahiyyətindən istifadə edərək, onun daxilolmalarına təsir etmək imkanına malik olsun.

Qrup səs çoxluğundan az paya və ya investisiya obyektində analoji hüquqlara sahib olanda Qrup investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını qiymətləndirərkən bütün müvafiq fakt və şərtləri, o cümlədən aşağıdakıları nəzərdən keçirir:

- ▶ Investisiya obyektində digər səsvermə hüquqlarının sahibləri ilə müqavilə əsasında razılaşma;
- ▶ Digər müqavilə əsasında razılaşmalardan irəli gələn hüquqlar;
- ▶ Qrupun səsvermə hüquqları və potensial səs hüquqları.

Qrup investisiya obyektində nəzarətin olub-olmadığını o halda yenidən qiymətləndirir ki, fakt və şərtlər nəzarətin üç elementindən bir və ya bir neçəsində dəyişikliyin olduğunu göstərsin. Törəmə müəssisənin konsolidasiyası Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət əldə edəndə başlayır və Qrup törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirəndə başa çatır.

Şirkətdaxili əməliyyatlar, qalıqlar və Qrup şirkətləri arasındakı əməliyyatlar üzrə reallaşmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından silinir. Həmçinin, reallaşmamış zərərər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır, lakin, köçürülmüş aktivin dəyərsizləşmə göstəricisi kimi nəzərə alınır. Lazım olduqda, törəmə müəssisələrin uçot siyasəti Qrup tərəfindən qəbul edilmiş qaydalara uyğun olmaq üçün dəyişdirilir.

Mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlirin hər bir komponenti kəsir qalığı olan qeyri-nəzarət payı yaratdığı halda belə Qrupun səhmdarlarına və qeyri-nəzarət paylarına aid edilir.

Müəssisələrin birləşməsi

Müəssisələrin birləşməsi satınalma metodu üzrə uçota alınır. Satınalma dəyəri alış tarixindəki ədalətli dəyərle ölçülən köçürülmüş ödəniş və satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payı məbləğinin məcmusu şəklində ölçülür. Alıcı müəssisə hər bir müəssisə birləşməsi üçün satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payını satın alınan müəssisənin ədalətli dəyəri və ya xalis müəyyən edilə bilən aktivlərinin proporsional payı ilə ölçür. Çəkilən alış məsrəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə aid edilir. Qrup hər hansı müəssisəni satın aldıqda, o, müvafiq təsnifləşdirmə və təyin olunma üçün nəzərdə tutulmuş maliyyə aktiv və passivlərini alış tarixində qüvvədə olan müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait və şərtlərə əsasən qiymətləndirir. Bura əsas müqavilədə əlaqədar törəmə alətlərin satın alınan müəssisə tərəfindən ayrılması da aid edilir.

Müəssisələrin mərhələli birləşməsi zamanı alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə hər əvvəlki mərhələdə sahib olduğu pay, alış tarixindəki ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirilir və mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Müəssisələrin birləşməsi (davamı)

Qeyri-nəzarət payı olan səhmdarlarla əməliyyatlar

Nəzarətin itirilmədiyi halda Qrupun törəmə müəssisədə olan iştirak payındakı dəyişiklik kapital əməliyyatları kimi (yəni pay sahibləri ilə olan əməliyyatlar kimi) uçota alınmalıdır. Bu cür hallarda nəzarət və qeyri-nəzarət paylarının balans dəyərlərinə, törəmə müəssisədə uyğun iştirak payının dəyişməsinə əks etdirəcək şəkildə düzəliş verilməlidir. Qeyri-nəzarət payına verilən düzəliş məbləği və ödənilən məbləğin ədalətli dəyəri arasındakı fərq birbaşa kapitalda uçota alınmalıdır və Qrupun pay sahiblərinə aid edilməlidir.

Birgə nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Grup birləşmə baş verdiyi tarixdən ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələrin uçotu üçün "payların birləşdirilməsi" metodunu tətbiq edir.

"Payların birləşdirilməsi" metoduna aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Birləşən müəssisələrin aktivləri və öhdəlikləri balans dəyəri ilə əks etdirilir. Birləşmə tarixində ədalətli dəyərləri əks etdirmək və ya hər hansı yeni aktiv və ya öhdəliyi tanımaq üçün düzəlişlər aparılır. Yalnız mühasibat uçotu prinsiplərinin uyğunlaşdırılması məqsədilə düzəlişlərə yol verilir;
- ▶ Birləşdirmə nəticəsində heç bir "yeni" qudvil tanınmır. Tanınan yeganə qudvil birləşən müəssisələrin hər hansı birinə aid olan mövcud qudvidir. Ödənilmiş/köçürülmüş vəsait və alınmış xalis aktivlər arasında hər hansı fərq kapitalın tərkibində tanınır;
- ▶ Cəmi ümumi gəlir birləşmə baş verdiyi dövrdən birləşən müəssisələrin nəticələrini əks etdirir.

Biznes olmayan müəssisənin alınması

Grup biznes olmayan müəssisə əldə etdikdə, əldə etmə dəyərini əldə olunan müəssisənin fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəlikləri arasında aşağıdakı kimi bölüşdürür:

- ▶ İlkin olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğdə qiymətləndirilmiş fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və ya öhdəliklər üçün müəssisə ilkin olaraq həmin aktiv və ya öhdəliyi tətbiq olunan MHBS standartında qeyd olunan məbləğ ilə qiymətləndirir;
- ▶ Grup ilkin olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğ ilə qiymətləndirilmiş müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə aid edilən məbləğləri əldə olunan Qrupun əməliyyat qiymətindən çıxır və sonra qalıq əməliyyat qiymətini qalan müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə onların əldə olunma tarixinə olan müvafiq ədalətli dəyərlərinə əsaslanaraq aid edilir.

Asılı müəssisəyə investisiya

Asılı müəssisə Qrupun əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərdiyi müəssisədir. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir investisiya obyektinin maliyyə siyasəti və əməliyyat prinsiplərinə dair qərarların qəbul edilməsində iştirak hüququ deməkdir, lakin həmin prinsiplər üzrə nəzarət və ya birgə nəzarəti nəzərdə tutmur.

Qrupun asılı müəssisəyə investisiyası pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən maliyyə hesabatlarına daxil edilir. Pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən, asılı müəssisədə investisiya ilkin olaraq maya dəyəri ilə tanınır. Alış tarixindən sonra asılı müəssisənin xalis aktivlərində Qrupun payındakı dəyişiklikləri tanımaq üçün investisiyanın balans dəyərində düzəlişlər edilir. Asılı müəssisəyə aid olan qudvil investisiyanın balans dəyərində daxil edilir, amortizasiyaya silinmir və fərdi şəkildə dəyersizləşmə baxımından yoxlanılır.

Mənfəət və ya zərər haqqında hesabat Qrupun asılı müəssisənin əməliyyatlarında payını əks etdirir. Həmin investisiya obyektlərinin digər ümumi gəlirində hər hansı dəyişiklik Qrupun digər ümumi gəlirinin tərkibində təqdim edilir. Bundan əlavə, asılı müəssisənin birbaşa kapitalında tanınmış dəyişikliklər olanda, Qrup müvafiq hallarda hər hansı dəyişiklikdə payını kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda tanıyır. Qrup ilə asılı müəssisə arasında əməliyyatlardan irəli gələn realizasiya olunmamış gəlirlər və zərərlər asılı müəssisədəki payın nisbətində silinir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Asılı müəssisəyə investisiya (davamı)

Asılı müəssisənin mənfəət və ya zərərinə Qrupun məcmu payı mənfəət və ya zərər haqqında hesabatın özündə əməliyyat mənfəətindən kənar təqdim edilir və asılı müəssisənin vergidən sonra mənfəət və ya zərərini və törəmə müəssisələrdə qeyri-nəzarət paylarını əks etdirir.

Asılı müəssisənin maliyyə hesabatları Qrupda olduğu kimi eyni hesabat dövrü üçün hazırlanır. Lazım olduqda, istifadə edilən uçot siyasətinin Qrupun qəbul etdiyi uçot siyasətinə uyğun olması üçün həmin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir.

Pay iştirakı üzrə uçot metodu tətbiq edildikdən sonra Qrup asılı müəssisəyə investisiya üzrə dəyərsizləşmə zərərinin tanınmalı olub-olmadığını müəyyən edir. Hər hesabat tarixində Qrup asılı müəssisəyə investisiyanın dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmadığını müəyyən edir. Belə sübut olarsa, Qrup dəyərsizləşmənin məbləğini asılı müəssisənin bərpa oluna bilən dəyəri və onun balans dəyəri arasındakı fərq kimi hesablayır, sonra isə zərəri ümumi gəlir haqqında hesabatda "Asılı müəssisənin mənfəətində pay" kimi tanıyır.

Asılı müəssisə üzərində əhəmiyyətli dərəcəli təsir itirildikdən sonra Qrup qalan investisiyanı ədalətli dəyərle ölçür və tanıyır. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir itirildikdən sonra asılı müəssisənin balans dəyəri ilə qalan investisiyanın ədalətli dəyəri və satışdan daxilolmalar arasında hər hansı fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

ŞD HPBS, SCPC və AQTŞ-yə investisiyalar

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Qrup layihənin aktivlərində müəyyən paya sahibdir və layihənin öhdəliklərində müəyyən paya görə məsuliyyət daşıyır. Eyni zamanda Qrupa bütün layihə üzrə çəkilmiş xərclərin və əldə edilmiş gəlirlərin müəyyən hissəsi aiddir. Beləliklə, Qrup ŞD HPBS-yə investisiyasını baza aktivlərində, öhdəliklərində, layihə üzrə çəkilmiş xərclərdə və əldə edilmiş gəlirdə payını tanımaqla uçota alır.

Qrup CQBK layihəsində iştirak payını "South Caucasus Pipeline Company Limited" şirkətində ("SCPC") investisiyasına aid olan bölünməmiş pay hesab edir və onu layihə üzrə müvafiq aktivlərdə, öhdəliklərdə, çəkilmiş xərclərdə və əldə edilmiş gəlirdə payını tanımaqla uçota alır.

Qrup Şahdəniz Layihəsinin digər Podratçı Tərəfləri və Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi ilə birlikdə təsis edilmiş Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkətində ("AQTŞ") pay saxlayır. AQTŞ Şahdəniz qazının satılması ilə bağlı marketing, uçot, billing, ödəmə və digər inzibati əməliyyatlar üzrə hesabatların hazırlanması üçün təsis edilmiş xüsusi strukturlaşdırılmış müəssisədir və gəlir əldə etmədən/zərər çəkmədən fəaliyyət göstərir.

Xarici valyuta çevrilmələri

Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər ABŞ dolları ilə təqdim edilir və xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, yaxın minədək yuvarlaqlaşdırılır.

Şirkət, onun törəmə və asılı müəssisələrinin funksional valyutaları aşağıda təqdim edilir:

SGC QSC	ABŞ dolları
SGC Upstream MMC	ABŞ dolları
SGC Midstream MMC	ABŞ dolları
TANAP A.Ş.	ABŞ dolları
AzTAP GmbH	Avro
TAP AG	Avro

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatlar əvvəlcə əməliyyat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrini tətbiq etməklə, Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutası ilə qeydə alınır.

Qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutası ilə ölçülməyən monetar aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrinə əsasən həmin müəssisənin funksional valyutasına çevrilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Xarici valyuta çevrilmələri (davamı)

Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutalarında yenidən ölçülmə nəticəsində yaranan məzənnə gəlir və zərərləri mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır.

Qrup müəssisələrinin funksional valyutası Qrupun hesabat valyutasından fərqləndikdə Qrup müəssisələrinin nəticələri və maliyyə vəziyyəti aşağıdakı şəkildə Qrupun hesabat valyutasına çevrilir:

- (i) Hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində qüvvədə olan yekun məzənnə ilə çevrilir;
- (ii) Hər bir ümumi gəlir haqqında hesabat üzrə gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadıqda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir); və
- (iii) Bütün məzənnə fərqləri kapital hesabında ayrıca komponent – məzənnə çevrilməsindən yaranan fərq kimi əks etdirilir.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnəsi 1.1945 ABŞ dolları üçün 1 Avro (31 dekabr 2016-cı il: 1.0529) olmuşdur.

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları

Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli, ilkin və ya amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyatda aktivin satılması zamanı alınacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək qiymətdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarında və ya əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarında aparılması ehtimal edilir. Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər.

Qrup müvafiq müşahidə olunan giriş məlumatlarının istifadəsini maksimallaşdırmaq və müşahidə olunmayan giriş məlumatlarının istifadəsini minimallaşdırmaqla müəyyən şərtlərə uyğun olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatın mövcud olduğu qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərləri qiymətləndirilmiş və ya açıqlanmış bütün aktivlər və öhdəliklər aşağıda təsvir olunan ədalətli dəyər iyerarxiyası daxilində ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında kateqoriyalara aid edilir:

- ▶ Səviyyə 1 – oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda elan edilmiş (təshih edilməmiş) bazar qiymətləri mövcud olanlar;
- ▶ Səviyyə 2 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- ▶ Səviyyə 3 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında dövrü surətdə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

İlkin dəyər alış tarixinə aktivini almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitləri və ya pul vəsaitləri ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və əməliyyat xərclərini ehtiva edir. İlkin dəyərle qiymətləndirmə yalnız bazar qiymətləri olmayan və ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilməyən pay alətlərindəki investisiyalara tətbiq edilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı)

Əməliyyat xərcləri birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə bağlı olan əlavə xərcləri əks etdirir. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərsizləşmə zərərləri üzrə hər hansı silinməni çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və müvafiq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın aktiv və öhdəliklərinin balans dəyərində daxil edilir.

Effektiv faiz dərəcəsi metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilən faiz dərəcəsidir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma və ölçülmə

Maliyyə aktivləri, ilkin tanınma zamanı, müvafiq qaydada ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri, kreditlər və debitor borcları, ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiya alətləri, satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri və ya effektiv hedcinqdə hedcinq alətləri kimi təyin edilmiş törəmə alətlərə təsnif edilir. Bütün maliyyə aktivləri ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır.

Qrup heç bir maliyyə aktivini ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri, ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiyalar, satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri və ya törəmə alət kimi təsnif etməmişdir.

Sonrakı ölçülmə

Maliyyə aktivlərinin sonrakı ölçülməsi onların təsnifatından asılıdır:

Kreditlər üzrə debitor borcları

Bu kateqoriya Qrupa ən çox uyğun olandır. Kreditlər və debitor borcları fəal bazarda dövr etməyən, sabit və ya müəyyən edilə bilən ödənişli qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. İlkin qiymətləndirmədən sonra bu maliyyə aktivləri dəyərsizləşməni çıxmaqla effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə edərək amortizasiya edilmiş dəyərle qiymətləndirilir. Amortizasiya edilmiş dəyər satınalma zamanı tətbiq edilən endirimi və ya əlavə qiyməti və effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz hissəsi olan haqq və xərcləri nəzərə almaqla hesablanır.

Effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə amortizasiya ümumi gəlir haqqında hesabatda maliyyə gəlirinə daxil edilir. Dəyərsizləşmədən yaranan zərərlər konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda tanınır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı)

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri banklarda və kassada olan pul vəsaitləri və müddəti üç aydan çox olmayan qısamüddətli depozitlərdən ibarətdir.

Debitor borcları

Müddəti adətən 30-90 gün olan debitor borcları toplanmayan məbləğlər üçün ehtiyatı çıxmaqla ilkin hesab-faktura dəyəri ilə tanınır və uçota alınır.

Uçotdan çıxarılma

Maliyyə aktivi (və ya, müvafiq hallarda, maliyyə aktivinin bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan çıxarılır:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitləri əldə etmək hüququnun vaxtı başa çatmışdır; və ya
- ▶ Qrup özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və ya Qrup (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş və ya (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini nə köçürmüş, nə də özündə saxlamış, lakin aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Maliyyə aktivinin və ya maliyyə aktivləri qrupunun dəyərsizləşməsi ehtimalına dair obyektiv sübutların olub-olmamasını müəyyən etmək üçün Qrup hər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində qiymətləndirmə aparır. Maliyyə aktivi və ya maliyyə aktivləri qrupu yalnız və yalnız aktivin ilkin tanınmasından sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə nəticəsində dəyərsizləşmənin obyektiv sübutu olanda (baş vermiş "zərər hadisəsi") və bu zərər hadisəsi maliyyə aktivi və ya maliyyə aktivləri qrupundan gözlənilən və etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bilən pul vəsaitləri hərəkətlərinə təsir göstərəndə qiymətdən düşmüş hesab edilir. Dəyərsizləşmə sübutlarına debitorun və ya debitorlar qrupunun mühüm maliyyə çətinlikləri ilə rastlaşması, öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi, faizlərin və ya əsas məbləğin ödənilməsi öhdəliklərini pozması, yüksək müflisləşmə və ya digər maliyyə yenidənqurması ehtimalı ilə qarşılaşmasına dair sübutlar, habelə, müşahidə edilən bazar məlumatları əsasında qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətində ölçülə bilən azalmaya (misal üçün vaxtı ötmüş ödənişlərin səviyyələrində dəyişikliklərə və ya aktivlər üzrə zərərlərlə uzlaşan iqtisadi şəraitlərə) dair sübutlar daxildir.

Amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri

Amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri ilə bağlı Qrup əvvəlcə fərdi olaraq mühüm maliyyə aktivləri üçün fərdi şəkildə və fərdi olaraq mühüm olmayan maliyyə aktivləri üçün məcmu şəkildə dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutların olub-olmamasını qiymətləndirir. Qrup mühüm olub-olmadığından asılı olmayaraq fərdi şəkildə ölçülmüş maliyyə aktivi üçün dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutun olmamasını müəyyən edərsə, həmin aktivi analoji kredit riski xüsusiyyətlərinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna daxil edir və onların dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsini məcmu şəkildə aparır. Dəyərsizləşmə baxımından fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş və dəyərsizləşmə zərərləri əks etdirilmiş və ya əks etdirilməyə davam edən aktivlər dəyərsizləşmə baxımından məcmu şəkildə qiymətləndirməyə daxil edilmir.

Dəyərsizləşmə zərərlərinin çəkilməsinə dair obyektiv sübut olarsa, zərərin məbləği aktivin balans dəyəri ilə qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri (hələ çəkilməmiş gələcəkdə gözlənilən kredit zərərləri nəzərə alınmadan) arasındakı fərq kimi ölçülür. Qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri maliyyə aktivlərinin ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə diskont edilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə öhdəlikləri

İlkin tanınma və ölçülmə

Maliyyə öhdəlikləri, ilkin tanınma zamanı, müvafiq olaraq, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri, kredit və borc öhdəlikləri və ya effektiv hedcinqdə hedcinq aləti kimi təyin olunan törəmə alətlər kimi təsnif edilir.

Bütün maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır, kredit və borc öhdəlikləri ilə bağlı olan maliyyə öhdəliklərinə isə birbaşa aid edilən əməliyyat məsrəfləri əlavə edilir.

Qrup ilkin tanınma zamanı heç bir maliyyə öhdəliyini ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan və ya effektiv hedcinqdə hedcinq aləti təyin olunan törəmə alət kimi təsnif etməmişdir.

Sonrakı ölçülmə

Maliyyə öhdəliklərinin sonrakı ölçülməsi onların aşağıdakı təsnifatından asılıdır:

Kreditlər və borc öhdəlikləri

Bu kateqoriya Qrupa ən çox uyğun olandır. İlkin tanınmadan sonra müqavilə ilə müəyyən edilmiş ödəmə cədvəli olan faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri daha sonra effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə edilməklə amortizasiya edilmiş dəyərlə ölçülür. Gəlirlər və zərərlər konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda öhdəliklər uçotdan çıxarıldıqda, eləcə də effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə amortizasiya prosesi vasitəsilə əks etdirilir.

Amortizasiya edilmiş dəyər satınalma zamanı tətbiq edilən endirimi və ya əlavə qiyməti və effektiv faiz dərəcəsi metodunun ayrılmaz hissəsi olan haqq və xərcləri nəzərə almaqla hesablanır. Effektiv faiz dərəcəsi metodunun amortizasiyası konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda maliyyə xərclərinə daxil edilir.

Əvvəlcədən müqavilə ilə müəyyən edilmiş ödəmə cədvəli olmayan borc öhdəlikləri faktiki müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq ölçülür.

Ticarət və digər kreditor borcları

Ticarət və digər kreditor borcları biznes tərəfdaşı öz müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirəndə hesablanır və ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır, daha sonra isə effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınır.

Uçotdan çıxarılma

Maliyyə öhdəliyi o halda uçotdan çıxarılır ki, həmin öhdəlik ya dayandırılmış, ya ləğv olunmuş, ya da müddəti bitmiş olsun.

Əgər mövcud maliyyə öhdəliyi eyni kreditor tərəfindən çox fərqli şərtlərlə başqası ilə əvəz edilərsə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri çox dəyişərsə, bu dəyişiklik və ya əvəz edilmə ilkin öhdəliyin uçotdan çıxarılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərq il üzrə konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda öz əksini tapır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri yalnız və yalnız o vaxt qarşılıqlı əvəz olunur və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ təqdim olunur ki, tanınmış məbləğləri qarşılıqlı əvəz etmək üçün hal-hazırda qanuni hüquq var və müəssisənin ya hesablaşmanı xalis məbləğlə həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivini reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti var.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Neft-qaz aktivləri

Neft-qaz aktivləri yığılmış amortizasiya və lazım gələrsə yığılmış dəyərsizləşmə zərərini ilkin dəyerdən çıxılmaqla qeydə alınır. Bu dəyərə tanınma meyarı qarşılandığı halda, neft-qaz aktivlərinin dəyişdirilən hissələrinin dəyəri və uzunmüddətli tikinti layihələrinin borc öhdəlikləri üzrə xərcləri daxildir.

Bütün kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Neft-qaz aktivlərinin əsas hissələrinin və ya komponentlərinin dəyişdirilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr istismardan çıxarılır.

Hər hesabat dövrünün sonunda rəhbərlik, neft-qaz aktivləri üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa dəyərini təxmin edir. Aktivin bərpa dəyəri, aktivin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa dəyərinə qədər azaldılır və dəyərsizləşmə üzrə zərər il üzrə mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin daha olmamasına və ya azala biləcəyinə dair əlamətlər olduqda, aktiv üzrə əvvəlki illərdə qeydə alınmış dəyərsizləşmə zərəri ləğv edilir.

Neft-qaz aktivlərinin satışından yaranan gəlir və zərər alınmış vəsaitlərin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Tamamlanmamış tikinti

Boru kəməri sistemlərinin tikintisi və gücünün genişləndirilməsi üçün layihələrə birbaşa və ya dolayısı ilə aid olan bütün xərclər tamamlanmamış tikinti kimi kapitallaşdırılır. Tamamlanmamış tikinti maya dəyəri ilə uçota alınır və köhnəlmə hesablanır. Tamamlanmamış tikinti tamamlandığı zaman əsas vəsaitlərə köçürülür.

Köhnəlmə, tükənmə və amortizasiya

Neft-qaz aktivləri üzrə kapitallaşdırılmış xərclərin köhnəlməsi, tükənməsi və amortizasiyası istehsal vahidi metodundan istifadə etməklə hesablanır və bu zaman əmlak alışıların dəyəri üçün təsdiq edilmiş ehtiyatlar, kəşfiyyat və istismar xərcləri üçün isə təsdiq edilmiş işlənmiş ehtiyatlar əsas götürülür.

İstehsal vahidinin amortizasiya dərəcəsinin tətbiq edildiyi baza aktivləri müəyyən edilərkən istismar quyularının planlaşdırılmış qrupu ilə əlaqədar dənizdə hasilat platformasının, terminalın dəyəri və çəkilmiş digər istismar xərcləri, əlavə istismar quyuları qazılanadək, hələ qazılmamış quyulara aid olan istismar xərcləri qədər azaldılır. Eynilə, tükənmə dərəcəsi hesablanarkən yalnız əhəmiyyətli əlavə istismar xərcləri çəkildikdən sonra istehsal ediləcək təsdiq edilmiş ehtiyatlar təsdiq edilmiş işlənmiş ehtiyatlardan çıxarılır.

Boru kəməri sistemləri üzrə kapitallaşdırılmış xərclərin köhnəlməsi, tükənməsi və amortizasiyası boru kəmərlərinin istifadə dövrü ərzində birbaşa silinmə metodundan istifadə etməklə hesablanır. CQBK-nin ehtimal edilən istifadə müddəti boru kəməri rəsmi olaraq istifadəyə verildiyi 25 noyabr 2006-cı il tarixindən etibarən otuz il təşkil edir. TANAP boru kəməri sisteminin ehtimal edilən istifadə müddəti boru kəməri rəsmi olaraq istismara verildiyi tarixdən 2061-ci ilədək olacaq.

Aktiv artıq onun istifadə müddətinin sonunda ehtimal edilən vəziyyətdədirsə, aktivin qalıq dəyəri Qrupun hazırda ehtimal edilən silmə xərclərini çıxmaqla aktivin silinməsindən əldə edəcəyi təqribi məbləğə bərabərdir. Aktivlərin qalıq dəyərləri və istifadə müddətləri hər hesabat dövrünün sonunda təhlil edilir və müvafiq düzəlişlər edilir.

Neftin və təbii qazın işlənməsi xərci

Qrup neft və təbii qazın işlənməsi fəaliyyətində mühasibat uçotunun müvəffəqiyyətli cəhdlər metodundan istifadə edir. Yer təkinin işlənməsi hüququnu əldə etmək, texniki mümkünlüyü müəyyən etmək, müəyyən edilmiş ehtiyatların kommersiya faydasını qiymətləndirmək, eləcə də təsdiq edilmiş ehtiyatları tapan kəşfiyyat quyularını qazmaq və avadanlıqla təchiz etmək üçün çəkilən xərclər kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivlərinin tərkibində kapitallaşdırılır. Təsdiq edilmiş ehtiyatları tapmayan kəşfiyyat quyularının qazılmasına çəkilən xərclər, geoloji və geofiziki xərclər və təsdiq edilməmiş aktivlərin saxlanması ilə bağlı məsrəflər isə birbaşa xərc kimi tanınır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Neftin və təbii qazın işlənməsi xərci (davamı)

Təsdiq edilmiş neft və təbii qaz ehtiyatları müəyyən ediləndə və rəhbərlik işləmənin aparılmasını təsdiq edəndə, müvafiq kapitallaşdırma məsrəfləri ilk öncə dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilir və (tələb edilərsə) hər hansı dəyərsizləşmə zərəri tanınır, sonra isə qalıq neft-qaz aktivlərinə köçürülür. Kəşfiyyat və qiymətləndirmə mərhələsində amortizasiya hesablanır.

Platforma kimi infrastruktur qurğularının tikintisi, quraşdırılması və ya tamamlanması, istismar quyularının, o cümlədən uğursuz istismar və ya konturlama quyularının qazılması və avadanlıqla təchiz edilməsi neft-qaz aktivləri daxilində kapitallaşdırılır. Neft-qaz aktivləri yığılmış amortizasiya və yığılmış dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla maya dəyəri ilə qeydə alınır.

Avans ödənişləri

Avans ödənişləri, qarşı-tərəfin öhdəliklərini yerinə yetirməməsi riski yarananda, hər hansı ehtiyatı çıxmaqla ödənişin ilkin məbləği ilə tanınır və uçota alınır. Uzunmüddətli aktivlər üçün avans ödənişləri, eləcə də bir ildən uzun müddət ərzində təmin ediləcək avans ödənişləri uzunmüddətli avans ödənişləri kimi əks etdirilir.

Borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər

Nəzərdə tutulan istifadəyə və satışa hazır olması üçün əhəmiyyətli vaxtın sərf olunmasını tələb edən aktivin satın alınması, tikintisi və ya istehsalına birbaşa aid edilə bilən borclar üzrə məsrəflər müvafiq aktivlərin dəyərinin bir hissəsi kimi kapitallaşdırılır. Bütün digər borclar üzrə məsrəflər yarandığı dövrdə xərclərə silinir. Borclar üzrə məsrəflər Qrupun vəsaitlərin borc götürülməsi ilə əlaqədar çəkdiyi faizlər və digər xərclərdən ibarətdir.

Neft-qaz aktivləri, tamamlanmamış tikinti, istismar xərcləri və digər qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Qrup hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində aktivin dəyərsizləşmə biləcəyini göstərən hər hansı əlamətin olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər hər hansı əlamət olarsa və ya aktiv üçün dəyərsizləşmə testinin aparılması tələb olunursa, Qrup aktivin bərpa edilə bilən məbləğini hesablayır. Aktivin bərpa edilə bilən məbləği satış məsrəfləri çıxılmaqla aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidin (PVYV) ədalətli dəyəri və onun istifadə dəyərindən daha yüksək olanıdır və hər hansı aktiv digər aktiv və ya aktivlər qrupu tərəfindən yaradılan pul vəsaitlərinin mədaxilindən əhəmiyyətli dərəcədə asılı olmayan pul vəsaitlərinin mədaxilini yaradırsa, həmin aktiv üçün fərdi olaraq müəyyən edilir. Aktivin və ya PVYV-in balans dəyərinin onun bərpa edilə bilən məbləğindən çox olduğu hallarda, aktiv dəyərsizləşmiş hesab edilir və onun dəyəri bərpa edilə bilən məbləğədək azaldılır.

Davam edən əməliyyatlar üzrə dəyərsizləşmə zərərləri (mal-material ehtiyatlarının dəyərsizləşməsi də daxil olmaqla) konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda dəyərsizləşən aktivin funksiyasına uyğun olan xərc kateqoriyalarında əks etdirilir. Bu halda dəyərsizləşmə həmçinin digər ümumi gəlir haqqında hesabatda əvvəlki yenidən qiymətləndirmənin məbləğine qədər əks etdirilir.

Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyerdə qeydə alınır. Xam neftin istehsal dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Bu dəyər hər bir məhsulu cari yerinə və vəziyyətinə çatdırmaq məqsədilə fəaliyyətin adi gedişində çəkilən bütün xərcləri daxil edir. Xam neftin dəyəri alış dəyəri, tükənmə və köhnəlmə xərcləri və qaimə xərclərindən ibarətdir. Xam neftin xalis satış dəyəri fəaliyyətin adi gedişində ehtimal edilən satış qiymətindən gözlənilən tamamlama və satış xərclərini çıxmaqla müəyyən edilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər

Şahdəniz HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Şahdəniz HPBS-nin Podratçı Tərəfləri kontrakt sahəsində neft-qaz əməliyyatlarında işlədilən neft-qaz hasilatı aktivlərinin yekun ləğvini maliyyələşdirmək öhdəliyini daşıyırlar. Şahdəniz HPBS-yə uyğun olaraq, ləğv etmə işləri fondunun maksimal məbləği əsaslı məsrəflərin on faizindən artıq ola bilməz. Qrup aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərinin cəmi məbləğində payını Şahdəniz HPBS-nin şərtlərinə uyğun olaraq ilin sonuna kontrakt sahəsində neft-qaz əməliyyatları zamanı çəkilmiş bütün əsaslı məsrəflərə on faizlik limit tətbiq etməklə qiymətləndirir. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərinin cari dəyəri Qrup tərəfindən aktivlər quraşdırıldığı və ya istismara verildiyi zaman öhdəlik kimi qeydə alınır. Öhdəliyin məbləği 31 dekabr 2017-ci il tarixinə öhdəliyə xas olan risklərin təsiri nəzərə alınmaqla düzəliş aparılmış 5.66% (31 dekabr 2016-cı il: 5.59%) risksiz dərəcə ilə diskontlaşdırılmış gələcək aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərin cari dəyərinə bərabərdir. Öhdəliyin məbləğinə bərabər olan məbləğdə müvafiq maddi aktiv yaradılaraq neft-qaz hasilatı aktivlərinin dəyərinə daxil edilir. Daha sonra isə bu məbləğ neft-qaz hasilatı aktivlərinin bir hissəsi kimi təsdiq edilmiş ehtiyatlar əsasında hasilat həcminə müvafiq olaraq köhnəlir və gəlirdən silinir. İstismardan çıxarmanın təxmin edilmiş vaxtında və ya dəyərinə dəyişikliklər ehtiyata düzəliş etməklə və neft-qaz hasilatı aktivlərinə müvafiq düzəliş etməklə perspektiv qaydada nəzərə alınır. Ləğv etmə öhdəliyi üzrə diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş maliyyə xərcinə daxil edilir.

Gürcüstan və Azərbaycan hökumətləri arasında imzalanmış "Ev Sahibi Hökumət Anlaşması"na ("ESHA"-ya) uyğun olaraq, ESHA-ya xitam verildikdən sonra 30 gündən gec olmayaraq SCPC şirkəti, boru kəmərinin istismardan çıxarılması öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə dair həmin Hökumətlərə istismardan çıxarma planını təqdim etməlidir. Aktivin istismardan çıxarılması öhdəliyinin məbləği SCPC şirkətinin səhmdarları tərəfindən kapitallaşdırılır.

Türkiyə hökuməti ilə imzalanmış ESHA-ya uyğun olaraq, Qrup ESHA-nın müddəti başa çatdıqdan sonra (2061) bütün istismardan çıxarma öhdəliklərini yerinə yetirməlidir. Qrup tikinti işlərinə 2016-cı ilin mart ayında başlamışdır. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tarixinə Qrup istismardan çıxarma işlərini tələb edən tamponaj xidmətləri, kompressorların və SCADA avadanlığının yerləşdirilməsi üzrə işləri yerinə yetirmişdir. Hesabat tarixinə cari öhdəliyi ödəmək üçün Qrupun tanıdığı istismardan çıxarma öhdəliyi tələb olunan xərclərin rəhbərlik tərəfindən ən yaxşı qiymətləndirilməsini təmsil edir.

Dövlət qrantları

Dövlət qrantları onların Qrup tərəfindən alınacağına və Qrupun bu qrantlarla bağlı bütün şərtləri yerinə yetirəcəyinə əsaslı əminlik olanda uçota alınır. Qrant aktiv maddəsinə aid olanda əlaqəli aktivin ehtimal edilən istifadə müddəti üzrə bərabər məbləğdə gəlir kimi tanınır.

Bazar dərəcəsindən aşağı faiz dərəcəsi ilə dövlət bondundan əldə edilən fayda dövlət qrantı kimi uçota alınır. Belə fayda buraxılmış bondun ilkin ədalətli dəyəri ilə alınmış daxilolmalar arasındakı fərq kimi ölçülür.

Mənfəət vergisi

Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri digər ümumi gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, il üzrə mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Qrup SCPC şirkətinin vergi öhdəliklərində (xüsusilə Azərbaycanda mənfəət vergisi, Gürcüstanda mənfəət vergisi və Gürcüstanda minimal vergi öhdəlikləri) 6.67% payının maliyyələşdirilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Şahdəniz HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Podratçı Tərəflər mənfəət vergisinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Lakin Şahdəniz HPBS-nə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət müəssisəsi xam neftin və təbii qazın satışları üzrə daxilolmalardan hər bir podratçı tərəfin mənfəət vergisinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Müvafiq olaraq, Qrup mənfəət vergisini və əlaqəli gəlirləri konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda tanıyır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Mənfəət vergisi (davamı)

Türkiyə ilə Azərbaycan hökumətləri arasında imzalanmış ESHA-ya uyğun olaraq, Qrup boru kəməri istismara verildikdən sonra TANAP layihəsi ilə bağlı mənfəət vergisi ödəməlidir. Müvafiq olaraq, Qrup tikinti mərhələsində mənfəət vergisindən azaddır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında onların balans dəyəri arasında yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam hesablanır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə (və qanunvericiliyə) əsasən hesablanır və müvafiq təxirə salınmış vergi aktivinin realizasiya ediləcəyi və ya təxirə salınmış vergi öhdəliyinin yerinə yetiriləcəyi halda tətbiq edilməsi gözlənilir.

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi cari vergi aktivləri və cari vergi öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq olduqda, eləcə də qalıqları xalis şəkildə əvəzləşdirmək niyyəti mövcud olduğu halda təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri eyni vergi orqanı tərəfindən vergiyə cəlb edilən müəssisə və ya vergiyə cəlb edilən ayrı-ayrı müəssisələrə tətbiq edilmiş vergilərə aid olduqda həyata keçirilə bilər. Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə olunma bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır.

Təxirə salınmış vergi öhdəliyi, Qrupun müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpə edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, törəmə və asılı müəssisələrə investisiyaların qoyulmasından yaranan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri çıxılmaq üzrə olan bütün müvəqqəti fərqlər, istifadə edilməmiş vergi kreditləri və istifadə edilməmiş vergi zərərləri üzrə tanınır. Təxirə salınmış vergi aktivləri, çıxılan müvəqqəti fərqlər, istifadə edilməmiş vergi kreditləri və istifadə edilməmiş vergi zərərlərinin əvəzinə vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcud olacağı ehtimalı olduqda tanınır. Aşağıdakı hallar istisnadır:

- ▶ Çıxılan müvəqqəti fərqə aid olan təxirə salınmış vergi aktivini müəssisələrin birləşməsi olmayan əməliyyatda aktivin və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından yarandığı və əməliyyat zamanı mühasibat mənfəəti və vergi tutulan mənfəət və ya zərəre təsir etmədiyi hal;
- ▶ Törəmə müəssisələr, asılı müəssisələr və birgə razılaşmalardakı iştirak payları ilə əlaqədar çıxılan müvəqqəti fərqlər ilə bağlı – təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpə olacağı ehtimalı və müvəqqəti fərqlərin istifadəsinin mümkün olduğu vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcud olduğu halda tanınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər üçün ehtiyatın, eləcə də əsas vəsaitlərin ilkin dəyəri üzrə müvafiq düzəlişlərin uçota alınması və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsindən yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam şəkildə hesablanır.

Seqmentlər üzrə məlumat

Əməliyyat seqmentləri haqqında məlumat Qrupun əsas qərarları qəbul edən şəxsinə təqdim edilən daxili hesabatlara uyğun şəkildə təqdim edilir. Gəlirləri, aktivlərinin nəticələri bütün seqmentlərin on faizindən az olmayan seqmentlər ayrıca təqdim edilir.

Gəlirlərin tanınması

Gəlirlər, Qrupun iqtisadi fayda əldə etməsi gözlənildikdə və etibarlı şəkildə ölçülə bildikdə tanınır. Gəlirlər alınmış və ya alınacaq vəsaitin ədalətli dəyəri ilə, endirim, güzəşt, əlavə dəyər vergisi və digər vergi və ya rüsumları çıxılmaq və ödənişin müəyyən edilmiş şərtlərini nəzərə almaqla ölçülür.

Xam neftin (kondensatın) və qazın satışı ilə əlaqədar gəlirlər, xam neftin və qaz kondensatının ümumi həcmində paya mütənasib olaraq, Şahdəniz HPBS-nin şərtlərinə müvafiq olaraq hasil edilmiş neft və qaz üzrə mülkiyyət hüququ ötürüldüyü zaman əhəmiyyətli risk və faydalar müştəriyə keçəndə uçota alınır. Qrupun aldığı faktiki neft həcmi Qrupa satışı həcmindən fərqlənə bilər və bu fərqlər müvəqqəti fərqlər kimi təqdim edilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Gəlirlərin tanınması (davamı)

Anderlift, satış kimi xam neftin yüklənmə məntəqəsində anderlifter tərəfindən overlifterə satışı zamanı uçota alınır. Overlift, alış kimi xam neftin overlifter tərəfindən anderlifterdən alınması zamanı uçota alınır. Anderliftin həcmi Qrupun maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında aktiv kimi, overliftin həcmi isə öhdəlik kimi göstərilir. Overlift öhdəliyi və ya anderlift aktivinin ilkin uçotu yüklənmə tarixinə xam neftin bazar qiyməti ilə aparılır. Overlift/anderlift öhdəlikləri və aktivlərinin hesabat tarixindən sonrakı dövrdə uçotu müvafiq əməliyyat sazişlərində nəzərdə tutulan şərtlərdən asılıdır. Bu cür şərtlər tərəflər arasında overlift/anderlift qalıqlarının nağd pulla hesablaşmasına imkan yaradarsa, həmin qalıqlar ilkin uçotdan sonrakı hesabat tarixlərinə ədalətli dəyerdə yenidən qiymətləndirilir. Xam neftin təhvilə nəticəsində yaranmış overlift/anderlift qalıqları ilkin uçotdan sonrakı hesabat tarixlərinə balans dəyəri və ədalətli dəyerdən ən aşağı olanı ilə qeydə alınır.

"BP Exploration (Shah Deniz) Limited" şirkəti, Şahdəniz HPBS-nin Operatoru ("ŞD Operatoru") ŞD HPBS-nin Podratçı Tərəflərinə hər rüb Şahdəniz Neft-Qaz Payı haqqında Hesabat təqdim edir və həmin hesabatda, digər məlumatlarla yanaşı, ŞD HPBS-nin hər bir tərəfinə çatacaq yekun xam neftin və qazın həcmi müəyyən etmək üçün tətbiq ediləcək xam neftin və qazın yekun xalis dəyəri göstərilir. Şahdəniz Neft-Qaz Payı haqqında faktiki Hesabat hazır olmayanda Qrup gəliri ŞD Operatorunun təqdim etdiyi Şahdəniz Neft-Qaz Payı haqqında ilkin Hesabat əsasında uçota alır. Uçota alınan gəlirə, onun hesablanması üçün istifadə edilmiş ilkin xam neftin dəyəri faktiki xam neftin xalis dəyərindən fərqli olanda, yenidən baxıla bilər. Gəlirlərin yenidən baxılmasını (əgər aparılırsa) Qrup təxminlərdə dəyişiklik kimi hesab edir və onu cari ilin ümumi gəlir haqqında hesabatında əks etdirir.

İşçilərə ödənişlər

Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülletenlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məs. səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Hazırkı maliyyə hesabatlarında əlaqəli tərəflər dedikdə, tərəflərdən birinin digər tərəfə nəzarət etmək və ya digər tərəfin maliyyə və əməliyyat qərarlarının çıxarılmasına mühüm təsir göstərmək imkanına malik olması nəzərdə tutulur. Hər bir mümkün əlaqəli tərəf münasibətləri nəzərdən keçirilərkən münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də diqqət yetirilir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların xüsusiyyətindən irəli gələrək, onların kommersiya cəhətdən müstəqil əməliyyatlar kimi hesab edilməsi gözlənilə bilməz.

Şərti öhdəliklər

Şərti öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün vəsaitlərin xərclənməsinin tələb edilməsi və etibarlı qiymətləndirmə aparmaq imkanının olması ehtimal edilməyəndə, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında şərti öhdəliklər tanınmır. Şərti aktiv konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınmır, lakin, iqtisadi səmərələrin əldə edilməsi ehtimalı mövcud olanda açıqlanır.

Yeni və ya yenidən baxılmış standartlar və şərhlər

Qrup 1 yanvar 2017-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minən müəyyən standart və düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etmişdir. Qrup buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş heç bir digər standart, şərh və ya düzəlişi erkən qəbul etməmişdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Yeni və ya yenidən baxılmış standartlar və şərhlər (davamı)

Həmin yeni standart və düzəlişlər ilk dəfə 2017-ci ildə tətbiq edilsə də, onların Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri yoxdur. Hər bir yeni standart və ya düzəlişin xüsusiyyəti və təsiri aşağıda təsvir olunur:

7 sayılı Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat: "Məlumatların açıqlanması təşəbbüsü" adlı BMUS-a düzəlişlər

Düzəlişlər tələb edir ki, müəssisə maliyyə fəaliyyətindən irəli gələn öhdəliklərdə dəyişikliklər, o cümlədən pul vəsaitlərinin hərəkətlərindən irəli gələn dəyişikliklər və qeyri-nağd dəyişikliklər (məzənnə fərqi gəlirlər və ya zərər kimi) haqqında açıqlamaları təqdim etsin. Qrup həm cari, həm müqayisə dövrləri üçün məlumatı Qeyd 16-da təqdim etmişdir.

12 sayılı Mənfəət vergiləri: "Realizasiya edilməmiş zərərlər üçün təxirə salınmış vergi aktivlərinin tanınması" adlı BMUS-a düzəlişlər.

Düzəlişlər izah edir ki, müəssisə gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlərin qaytarılması üçün çıxılmalar edib bildiyi vergiyə cəlb edilən mənfəətin mənbələrinin vergi qanunu ilə məhdudlaşdırılıb-məhdudlaşdırılmadığını nəzərdən keçirməlidir. Bundan əlavə düzəlişlər müəssisə tərəfindən gələcək vergiyə cəlb edilən mənfəətin necə müəyyən ediləcəyinə dair göstərişlər verir və hansı hallarda vergiyə cəlb edilən mənfəətə aktivlərin balans dəyərindən artıq olan bərpa məbləğinin daxil edilməsini izah edir.

Qrup düzəlişləri retrospektiv qaydada tətbiq etmişdir. Buna baxmayaraq, Qrupun düzəlişlər çərçivəsində olan gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlərin və ya aktivlərin olmaması səbəbindən onların tətbiqi Qrupun maliyyə vəziyyəti və nəticələrinə heç bir təsir göstərməmişdir.

2014-2016-cı illərdə MHBS-yə illik təkmilləşdirmələr

12 sayılı "Digər müəssisələrdə payların açıqlanması; 12 sayılı MHBS-də açıqlanma tələbləri miqyasının aydınlaşdırılması" adlı MHBS-yə düzəlişlər

Düzəlişlərdə izah edilir ki, 12 sayılı MHBS-də müəyyən açıqlanma tələbləri müəssisənin törəmə, birgə və ya asılı müəssisədə satış üçün mövcud olan kimi təsnif edilmiş (və yaxud təsnif edilmiş satılıq əməliyyat qrupuna daxil edilmiş) iştirak payına (və ya birgə və ya asılı müəssisədə iştirak payının bir hissəsinə) tətbiq edilir.

Bu düzəlişlərin Qrupa heç bir təsiri yoxdur.

3. Əhəmiyyətli uçot mülahizələri, təxminləri və fərziyyələri

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması rəhbərlikdən mülahizələrin, təxminlərin və fərziyyələrin işlədilməsini tələb edir, bunlar isə hesabatda daxil edilən aktiv və öhdəliklərin, gəlir və xərclərin məbləğlərinə və hesabat dövrünün sonunda təəhhüdlərin, zəmanətlərin və şərti öhdəliklərin açıqlamalarına öz təsirini göstərir. Bu fərziyyələrlə və təxminlərlə bağlı qeyri-müəyyənlik gələcək dövrlərdə təsirə məruz qalmış aktiv və ya öhdəliyin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişin edilməsini tələb edən nəticələrə gətirib çıxara bilər.

Rəhbərlik müntəzəm olaraq, gəlirlərin tanınması və şərti aktiv və öhdəliklərə aid olan təxminlər də daxil olmaqla, öz təxminlərini qiymətləndirir. Rəhbərlik öz təxminlərini mövcud şəraitdə müxtəlif xüsusi bazar fərziyyələri ilə əsaslandırır və bununla aktivlərin digər mənbələrdən əldə edilə bilməyən balans dəyərləri haqqında ehtimallara əsas yaradır. Müxtəlif ehtimal və ya şərtlərdən asılı olaraq, faktiki nəticələr bu təxminlərdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər.

Növbəti maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans məbləğlərində ciddi düzəlişlərin aparılması riskinə səbəb olan, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixinə olan gələcəyə və qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliklərinin digər əsas mənbələrinə dair əsas fərziyyələr aşağıda müzakirə edilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot mülahizələri, təxminləri və fərziyyələri (davamı)

Ehtiyatların qiymətləndirilməsi

Hesabatda göstərilən təsdiq edilmiş və mümkün ehtiyatların çıxarıla bilən həcmələri qiymətləndirildiyi zaman gələcək pul hərəkətləri üçün əmtəə qiymətləri, məzənnə dərəcələri, diskont dərəcələri və istehsal və nəqliyyat xərcləri ilə bağlı subyektiv fərziyyələr nəzərə alınır. Bundan əlavə, rezervuarların həcmi, forması, dərinliyi və kəmiyyətini və onların gözlənilən istismarını qiymətləndirmək məqsədilə mürəkkəb geoloji və geofiziki modellərin şərhinə də tələb olunur. Ehtiyatların qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilən iqtisadi, coğrafi və texniki amillər vaxtaşırı olaraq dəyişə bilər, hesabat verilmiş ehtiyatlarda dəyişikliklər gözlənilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişikliklərə görə aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklərinə təsir göstərə bilər. Ehtiyatlar ümumi gəlir haqqında hesabatda köhnəlmə, tükənmə və amortizasiya xərcləri məbləğinin ayrılmaz hissəsidir.

Təbii qaz və kondensat ehtiyatları Dövlətlə podratçı tərəflər arasında hasilatın bölünməsi normasında dəyişikliyə görə qiymətin dəyişməsindən asılıdır. Təbii qazın qiymətləri uzunmüddətli satış müqavilələrinin müddəaları əsasında hesablanır və xam neftin qiymətlərindən və digər amillərdən asılıdır. Müqavilə qiymətləri müqavilə şərtləri əsasında hesablanır. Ehtiyatların qiymətləndirilməsində istifadə edilmiş cari uzunmüddətli Brent FOB neftinin ehtimal olunmuş qiyməti konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixinə altmış yeddi ABŞ dolları əlli yeddi sent (67.57 ABŞ dolları) təşkil edir.

Qiymətləndirilmiş kommersiya ehtiyatlarının səviyyəsi, həmçinin, Qrupun işlənmə və hasilat aktivlərinin balans dəyərinin dəyərsizləşməsinin müəyyən edilməsində mühüm amildir.

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər

Qeyd 2-də göstərilirdiyi kimi, ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Qrup Şahdəniz yatağının neft-qaz ehtiyatlarının yetmiş faizi (70%) hasil edildikdə ləğv etmə fonduna vəsaitlər ayırmalı olacaqdır. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər belə öhdəliklərə xas olan risklərə uyğunlaşdırılmış risksiz dərəcə ilə diskontlaşdırılmış, hazırda işlənilən aktivlərlə bağlı gözlənilən ayırmaların məbləğində əks etdirilir. Bu qiymətləndirmə Qrupdan gözlənilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin vaxtını proqnozlaşdırmağı və Qrupun öhdəliklərinə xas olan risksiz dərəcəyə düzəliş etməyi tələb edir və beləliklə də, qeyri-müəyyənliyə məruz qalır. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərin qiymətləndirilməsi ləğv etmə fonduna ayırmaların 2027-ci ildə başlaması fərziyyəsinə əsaslanır (Qeyd 17).

Hesablamada istifadə edilmiş ehtimal edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin ehtimal etdiyi dərəcədən 1% çox / az olsa, ehtiyatın balans dəyəri, müvafiq olaraq, 9,997 ABŞ dolları az / 11,598 ABŞ dolları çox olardı.

Təxirə salınmış və hesablanmış gəlirlər

İlin sonuna Şahdəniz HPBS əsasında Qrupun overlift and underlift mövqeyində olmasını qiymətləndirərkən, Qrup xam neftin bir bareli üçün altmış beş ABŞ dolları (65.00 ABŞ dolları) məbləğində 31 dekabr 2017-ci il tarixinə qüvvədə olan bazar qiymətini istifadə edir (54.94 ABŞ dolları 31 dekabr 2016-cı il tarixində).

Neft-qaz aktivlərinin əvəzinin ödənilə bilməsi

Hər hesabat dövründə Qrup dəyərsizləşmə əlamətinin mövcudluğu baxımından hər bir pul vəsaitlərini yaradan vahidi ("PVYV") yoxlayır. Dəyərsizləşmə əlaməti mövcuddursa, bərpa edilə bilən məbləğin rəsmi qiymətləndirilməsi aparılır. Bərpa edilə bilən məbləğ – satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər və ya istifadə dəyərinin daha yüksək olanıdır. Bu qiymətləndirmələr uzunmüddətli neft qiymətləri, diskont dərəcələri, əməliyyat xərcləri, gələcək kapital tələbləri, istismardan çıxarma xərcləri, kəşfiyyat potensialı, ehtiyatlar və əməliyyat nəticələri (buna hasilat və satış həcmələri daxildir) kimi qiymətləndirmə və fərziyyələrin istifadə edilməsini tələb edir. Bu qiymətləndirmə və fərziyyələr risk və qeyri-müəyyənliklərə məruz qalır. Beləliklə də, şəraitlərin dəyişməsinin bu təxminlərə təsir göstərməsi ehtimalı var, bu isə aktivlərin və/və ya PVYV-lərin bərpa edilə bilən dəyərinə təsir göstərə bilər.

Aşağıda təsvir edilən dəyərsizləşmə testinin aparılmasında istifadə edilən bərpa edilə bilən məbləğ istifadə dəyəridir. İstifadə dəyərinin dəyərləndirilməsi zamanı pul vəsaitlərinin ehtimal edilən gələcək hərəkəti pul vəsaitlərinin və aktivlər üçün səciyyəvi risklərin dəyərləndirilməsi zamanı cari bazar dəyərləndirmələrini əks etdirən vergidən əvvəlki diskont dərəcəsi ilə istifadə edilməklə onların cari dəyərinə diskont edilir. Qrup istifadə dəyərini adətən rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş maliyyə büdcələrindən diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modelindən istifadə etməklə təxmin edir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot mülahizələri, təxminləri və fərziyyələri (davamı)

İstifadə dəyərinin hesablanmasında istifadə edilən əsas fərziyyələr

İstifadə dəyərinin hesablanması əsasən aşağıdakı mülahizələrə həssasdır:

PVYV-nın müəyyən edilməsi

PVYV digər aktivlər və ya aktivlər qrupundan əldə edilən pul vəsaitlərinin hərəkətindən əsas etibarını ilə müstəqil olan aktivlər qrupunun müəyyən edilə bilən ən kiçik qrupudur. Rəhbərliyin qiymətləndirməsinə görə, CQBK, TANAP və TAP layihələrinin tikintisinin yekun məqsədi Şahdəniz yatağından təbii qazın Gürcüstan, Türkiyə və Avropa bazarlarına çatdırılmasıdır. Buna görə də bütün bu layihələr bir PVYV hesab edilir və dəyərsizləşmə testi bütün Qrup səviyyəsində yerinə yetirilir.

Əsaslı məsrəflər

Qiymətləndirilmiş hasilat həcmələrini saxlamaq üçün tələb olunan əsaslı məsrəflər xüsusi yataq üçün uzunmüddətli işlənmə planlarına əsaslanır.

Təxirə salınmış alqı-satqı müqaviləsi ("TSASM") əsasında öhdəliklər

Qeyd 24-də müzakirə edildiyi kimi, Qrup TSASM-ın müddəaları əsasında mərhələli ödəmələrə görə məsuliyyət daşıyır.

Xam neftin qiyməti

Proqnozlarda istifadə edilən əmtəə qiymətləri ictimaiyyətə açıqdır.

Əgər hesablamada istifadə edilən proqnozlaşdırılmış qiymətlər rəhbərliyin qiymətləndirməsindən beş ABŞ dolları (5.0 ABŞ dolları) aşağı olarsa, bu heç bir dəyərsizləşmə zərəri ilə nəticələnməzdi.

Diskont dərəcəsi

Pul vəsaitlərinin hərəkəti proqnozuna tətbiq edilən vergidən sonra diskont dərəcəsi PVYV üçün 6%-dir. Diskont dərəcəsi Qrupun konkret hallarına əsasən hesablanır və aktiv üzrə hesablanmış pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı xüsusi riskləri nəzərə almaqla düzəliş edilmiş artan borc öhdəliyi dərəcəsindən törəyir. Əgər hesablamalarda istifadə edilən ehtimal edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin ehtimallarından 1% çox olarsa, bu, dəyərsizləşmə zərəri ilə nəticələnməzdi.

Qrup son dəyərsizləşmə testini 30 iyun 2016-cı il tarixinə aparmış, nəticədə dəyərsizləşmə zərəri tanınmamışdır. Rəhbərlik 31 dekabr 2017-ci il tarixinə dəyərsizləşmə əlamətlərini aşkar etməmişdir.

Şərti öhdəliklər

Öz xüsusiyyətinə görə şərti öhdəliklər yalnız bir və ya bir neçə gələcək hadisə baş verəndə yerinə yetirilməlidir. Şərti öhdəliklərin qiymətləndirilməsi gələcək hadisələrin nəticələri ilə bağlı əhəmiyyətli fərziyyələrin və mühakimənin tətbiqi ilə səciyyələnir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standart və şərtlər

Buraxılmış, lakin Qrupun maliyyə hesabatları buraxıldığı tarixə hələ qüvvəyə minməmiş standartlar və şərtlər aşağıda göstərilir. Qrup həmin standartlar qüvvəyə mindikdə onları, əgər Qrupa tətbiq oluna bilərsə, qəbul etmək niyyətindədir.

9 sayılı MHBS "Maliyyə alətləri"

2014-cü ilin iyul ayında BMUSK 9 sayılı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS-nin yekun versiyasını buraxmışdır. Bu versiya maliyyə alətləri layihəsinin bütün mərhələlərini əks etdirir və 39 sayılı "Maliyyə alətləri: Tanıma və Ölçmə" adlı BMUS-u və 9 sayılı MHBS-nin bütün əvvəlki versiyalarını əvəz edir. Standart təsnifləşdirmə və ölçmə, dəyərsizləşmə və hedcinqin uçotu üzrə yeni tələbləri təqdim edir. 9 sayılı MHBS 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Hedcinq uçotu istisna olmaqla, retrospektiv tətbiq tələb edilir, lakin müqayisəli məlumatın təqdim edilməsi məcburi deyil. Hedcinq uçotu üçün tələblər bir qayda olaraq gələcək dövrlərə aiddir, lakin müəyyən məhdud istisnalar da vardır.

Qrup tələb edilən qüvvəyə minmə tarixində yeni standartı qəbul etməyi planlaşdırır və müqayisəli məlumatı yenidən təqdim etməyəcək. 2017-ci il ərzində, Qrup 9 sayılı MHBS-nin hər üç aspektinin təsirini qiymətləndirmişdir. Bu qiymətləndirmə hazırda mövcud olan məlumatlara əsaslanır və Qrup 2018-ci ildə 9 sayılı MHBS-ni qəbul edəndə Qrupa məlum olacaq əsaslı və məntiqi məlumatlardan irəli gələrək dəyişikliklərə məruz qala bilər. Ümumiyyətlə, Qrup 9 sayılı MHBS-nin dəyərsizləşmə ilə bağlı tələblərinin təsiri istisna olmaqla, maliyyə vəziyyəti və kapital haqqında hesabatına hər hansı əhəmiyyətli təsirin göstərilməyəcəyini gözləyir.

(a) Təsnifləşdirmə və ölçmə

Qrup tərəfindən 9 sayılı MHBS-nin təsnifləşdirmə və ölçməyə dair tələblərinin tətbiq edildiyi təqdirdə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatına və ya kapitala əhəmiyyətli təsir gözlənilir.

Kreditlər, eləcə də ticarət debitor borcları müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanılması üçün saxlanılır və onların yalnız əsas məbləğin və faizin ödənişini əks etdirən pul vəsaitlərinin hərəkətlərinə təkan verməsi gözlənilir. Beləliklə, Qrup onların 9 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq amortizasiya edilmiş dəyərle ölçülməsinin davam etdirilməsini nəzərdə tutur. Buna baxmayaraq, Qrup bütün bu cür alətlərin 9 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq amortizasiya edilmiş dəyərle ölçülməsi meyarına uyğun gəlib-gəlməməsi haqqında qərar qəbul etməzdən əvvəl həmin alətlərin müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin xarakteristikasını daha təfəssilatlı analiz edəcək.

(b) Dəyərsizləşmə

9 sayılı MHBS-nin tələblərinə uyğun olaraq, Qrup özünün bütün borc qiymətli kağızları, kreditləri və ticarət debitor borcları üzrə gözlənilən kredit zərərlərini ya 12 aylıq əsasda və yaxud müddətin sonuna kimi qeydə almalıdır. Qrup bütün ticarət debitor borcları üzrə sadələşdirilmiş yanaşmanı tətbiq etməyi və gözlənilən zərərləri müddətin sonuna kimi qeydə almağı nəzərdə tutur. Qrup kreditlərinin və debitor borclarının təminatlısız xarakterinə görə kapitalına əhəmiyyətli təsirin göstəriləcəyini ehtimal edir, lakin Qrup təsirin həcmi müəyyən etmək məqsədilə perspektiv elementlər daxil olmaqla, bütün məntiqi və təsdiqedic məlumatları nəzərdən keçirməklə daha təfəssilatlı təhlil aparmalıdır.

15 sayılı MHBS "Müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər"

15 sayılı MHBS 2014-cü ilin may ayında buraxılmış və müştərilərlə müqavilələrdən irəli gələn gəlirlərə tətbiq ediləcək 5 mərhələli modeli tətbiq edir. 15 sayılı MHBS-yə görə gəlirlər müəssisənin müştəriyə göndərdiyi mallar və ya xidmətlər əvəzində alınması gözlənilən vəsaiti əks etdirən məbləğdə tanınır.

Gəlirlər üzrə yeni standart MHBS-nin gəlirlərin tanınması üzrə bütün cari tələblərini əvəz edir. Standart ya tam olaraq retrospektiv qaydada və ya 1 yanvar 2018-ci il tarixində başlayan və bu tarixdən sonrakı illik dövrlərə, retrospektiv qaydada tam və ya düzəlişlər edilmiş şəkildə tətbiq edilməlidir. Qrup düzəlişlər edilmiş retrospektiv metodu işlətməklə yeni standartı tələb edilən tarixdə qəbul etməyi planlaşdırır. 2016-cı il ərzində Qrup 15 sayılı MHBS-nin ilkin qiymətləndirilməsini aparmış və onu 2017-ci ildə başa çatan daha ətraflı təhlillə davam etdirmişdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standart və şərtlər (davamı)

15 sayılı MHBS "Müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər" (davamı)

Hazırkı tarixə Qrup nəzərdən keçirilməli olan aşağıdakı məsələləri müəyyən etmişdir:

(a) Gəlirlərin pay iştirakı metodu ilə uçota alınması

Qrupun digər istehsalçılar ilə pay sahibi olduğu neft və qaz istehsalından əldə edilən gəlirlər, Qrupun birbaşa pay iştirakı və müvafiq HPBS-nin şərtlərinə əsaslanaraq tanınır. Hasil olunmuş və satılmış neft həcmi arasında fərqlər və Qrupun hasilatda payı tarixən əhəmiyyətli olmuşdur. Qrupun uçot siyasəti gəlirlərin hesab-faktura kəsilmiş faktiki satışlar əsasında deyil, pay əsasına uçota alınması üzrə cari təcrübənin 15 sayılı MHBS-nin tələblərinə uyğun olub-olmamasını qiymətləndirmək məqsədilə təhlil olunacaq.

(b) HPBS-lər üzrə gəlirlərin uçota alınması

HPBS şərtlərinə tabe olan neft yataqlarından əldə edilən gəlirlərdə Qrupa aid olan pay HPBS ilə tənzimlənir. 15 sayılı MHBS yalnız müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirlərə tətbiq edildiyinə görə, Qrup HPBS-lərin 15 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsində olub-olmadığını nəzərdən keçirəcək.

(c) Təqdimat və açıqlanma üzrə digər tələblər

15 sayılı MHBS cari MHBS ilə müqayisədə daha ətraflı təqdimat və açıqlanma tələblərini nəzərdə tutur. Təqdimatla bağlı tələblər cari təcrübəni əhəmiyyətli dəyişəcək və Qrupun maliyyə hesabatlarında açıqlanan məlumatların həcmi artıracaq. 15 sayılı MHBS üzrə açıqlanma tələblərindən bir çoxu tamamilə yenidir. 2017-ci ildə Qrup tələb olunan məlumatların toplanması və açıqlanması üçün lazimi olan yeni sistemləri, daxili nəzarət vasitələrini, siyasətləri və prosedurları nəzərdən keçirməyə davam etmişdir.

10 sayılı MHBS-yə və 28 sayılı BMUS-a düzəlişlər "Investor və onun asılı və ya birgə müəssisəsi arasında satışlar və ya aktivlərin yatırılması"

Bu düzəlişlər asılı və ya birgə müəssisəyə yatırılan törəmə müəssisə üzərində nəzarətin itirilməsi ilə bağlı 10 sayılı MHBS-nin və 28 sayılı BMUS-un tələbləri arasında məlum uyğunsuzluğa aiddir. Düzəlişlər göstərir ki, investor 3 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi kimi investor və onun asılı və ya birgə müəssisəsi arasında biznes təşkil edən aktivlərin satılması və ya yatırılması üzrə tam gəliri və ya zərəri tanıyır. Keçmiş törəmə müəssisədə saxlanılan investisiyanın ədalətli dəyərle yenidən ölçülməsindən irəli gələn gəlir və ya zərər yalnız əlaqəsi olmayan investorların həmin keçmiş törəmə müəssisədəki payları müqabilində tanınır. BMUSK bu düzəlişlərin qüvvəyə minmə tarixini qeyri-müəyyən müddətə təxirə salmışdır, lakin bunları erkən tətbiq edən müəssisə bunları perspektiv şəkildə tətbiq etməlidir.

Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir.

"Pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatlarının təsnifatı və ölçülməsi" – 2 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

BMUSK 2 sayılı "Pay alətləri əsasında ödəmə" adlı MHBS-yə üç əsas sahəni əhatə edən düzəlişlər qəbul etmişdir: nağd vəsaitlər şəklində pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatlarının ölçülməsinə hüquqların verilməsi şərtlərinin təsiri, mənbədə tutulan vergi öhdəlikləri üçün xalis ödəniş elementlərini nəzərdə tutan pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatının təsnifatı və pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatının şərtlərində dəyişikliklər nəticəsində onun təsnifatı nağd vəsaitlər şəklində ödənilən əməliyyatdan kapital şəklində ödənilən əməliyyata dəyişəndə uçot qaydası. Qəbul etdikdə, müəssisələr bu düzəlişləri əvvəlki dövrlərdə yenidən hesablamalar aparmadan tətbiq etməlidir, lakin düzəlişlərin üçünün də qəbul edilməsi və digər meyarların qarşılınması şərti ilə retrospektiv tətbiqə yol verilir. Düzəlişlər 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir.

Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standart və şərtlər (davamı)

16 sayılı MHBS "İcarələr"

16 sayılı MHBS 2016-cı ilin yanvar ayında buraxılmış və 17 sayılı BMUS "İcarələr", BMHŞK 4 "Müqavilədə İcarə Əlamətlərinin Mövcudluğunun Müəyyən Edilməsi" Şərhi, Standartların Şərhi Komitəsinin ("SŞK") 15 sayılı "Əməliyyat icarələri-həvəsləndirmələr" Standartı və SŞK "İcarənin hüquqi forması da daxil olmaqla əməliyyatın mahiyyətinin qiymətləndirilməsi" 27 sayılı Standartını əvəz edir. 16 sayılı MHBS icarələrin tanınması, ölçülməsi, təqdim edilməsi və açıqlanması prinsiplərini müəyyən edir və icarəyə götürənlərdən bütün icarələri 17 sayılı BMUS əsasında maliyyə icarələrinin uçotu ilə eyni qaydada yeganə balans hesabatı modeli əsasında uçota alınmasını tələb edir. Standarta icarəyə götürənlər üçün iki tanıma istisnası daxildir – "azdəyərli" aktivlərin icarəsi (məsələn şəxsi kompüterlər) və qısamüddətli lizinqlər (məsələn, icarə müddəti 12 aydan çox olmayan icarələr). İcarə başladığı tarixdə icarəyə götürən icarə ödənişlərinin aparılması öhdəliyini (yəni icarə öhdəliyini) və icarə müddəti ərzində müvafiq aktiv istifadə etmək hüququndan ibarət olan aktiv (yəni istifadə hüququ aktivini) tanıyır. İcarəyə götürənlər icarə öhdəliyi üzrə faiz xərcini və istifadə hüququ aktivini üzrə köhnəlmə xərcini ayrıca tanımalıdırlar.

Bundan əlavə icarəyə götürənlər müəyyən hadisələr baş verəndə (məsələn, icarə müddəti dəyişəndə, bu ödənişləri müəyyən etmək üçün istifadə edilən əmsal və dərəcələrdə dəyişikliklər olduğuna görə gələcək icarə ödənişləri dəyişəndə) icarə öhdəliyini yenidən hesablamalıdırlar. İcarəyə götürən ümumiyyətlə icarə öhdəliyinin yenidən hesablanması istifadə hüququ aktivinə düzəliş kimi tanımalıdır.

16 sayılı MHBS əsasında icarəyə verənin uçotu hazırda 17 sayılı BMUS-a uyğun uçot qaydasından əhəmiyyətli fərqlənir. İcarəyə verənlər bütün icarələri 17 sayılı BMUS-da nəzərdə tutulan həmin təsnifata uyğun olaraq təsnif etməyə və iki icarə növünü: əməliyyat və maliyyə icarələrini ayırmağa davam edəcək.

16 sayılı MHBS həmçinin icarəyə götürənlərdən və icarəyə verənlərdən 17 sayılı BMUS-un tələbləri ilə müqayisədə məlumatların daha geniş açıqlanmasını tələb edir.

16 sayılı MHBS 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiq etməyə yalnız müəssisə 15 sayılı MHBS-ni tətbiq etdikdən sonra yol verilir. İcarəyə götürən standart ya tam retrospektiv, ya da düzəlişlər edilmiş retrospektiv qaydada tətbiq edə bilər. Standartın keçid müddəaları müəyyən azad etmələrə yol verir.

2018-ci ildə Qrup 16 sayılı MHBS-nin onun maliyyə hesabatlarına potensial təsirini qiymətləndirməyə davam edəcək. Qrup tələb edilən qüvvəyə minmə tarixində yeni standartı qəbul etməyi planlaşdırır.

17 sayılı MHBS "Sığorta müqavilələri"

2017-ci ilin may ayında BMUSK tanıma və ölçmə, təqdimat və açıqlanma kimi məsələləri əhatə edən sığorta müqavilələri üzrə ətraflı yeni mühasibat uçotu standartı olan 17 sayılı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS-ni hazırladı. Qüvvəyə mindikdən sonra 17 sayılı MHBS 2005-ci ildə qüvvəyə minmiş 4 sayılı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS-ni əvəz edəcək. 17 sayılı MHBS bütün növ sığorta müqavilələrinə (yəni, həyat, qeyri-həyat, birbaşa və təkrar sığorta), onları verən müəssisələrin növündən asılı olmayaraq, eləcə də ixtiyari iştirak xüsusiyyətləri olan müəyyən zamanətlərə və maliyyə alətlərinə tətbiq edilir. Əhatə dairəsi ilə bağlı bir neçə istisna tətbiq ediləcək. 17 sayılı MHBS-nin ümumi məqsədi sığortaçıları üçün daha faydalı və uyğun olan sığorta müqavilələri üçün uçot modelini təqdim etməkdir. Əsas etibarlı ilə ölçmə məqsədləri üçün əvvəlki yerli uçot prinsiplərinə istinad edən 4 sayılı MHBS-nin tələblərindən fərqli olaraq, 17 sayılı MHBS mühasibat uçotunun bütün müvafiq tərəflərini əhatə edən sığorta müqavilələri üzrə geniş model təqdim edir. 17 sayılı MHBS-nin əsasını ümumi model təşkil edir və aşağıdakılarla tamamlanır:

- ▶ Birbaşa iştirak xüsusiyyətləri olan müqavilələrin xüsusi uyğunlaşdırılması (dəyişkən haqq yanaşması).
- ▶ Sadələşdirilmiş yanaşma (premium bölüşdürmə yanaşması) – əsas etibarlı ilə qısamüddətli müqavilələrə.

17 sayılı MHBS 1 yanvar 2021-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvədədir, müqayisəli rəqəmlər tələb olunur. Müəssisə, 17 sayılı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq etdiyi tarixdə və ya bu tarixdən əvvəl 9 sayılı MHBS-ni və 15 sayılı MHBS-ni tətbiq etdiyi təqdirdə, erkən tətbiq etməyə icazə verilir. Bu standart Qrupa tətbiq edilmir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standart və şərtlər (davamı)

40 sayılı BMUS Investisiya əmlakının keçirilməsi – 40 sayılı BMUS-a düzəlişlər

Düzəlişlər müəssisənin əmlakı, o cümlədən tikintisi və ya inkişafı tamamlanmamış əmlakı investisiya əmlakına nə vaxt aid etməli (və ya investisiya əmlakından çıxarılmalı) olduğunu aydınlaşdırır. Düzəlişlər göstərir ki, istifadə qaydasında dəyişiklik əmlak investisiya əmlakı anlayışına uyğun gəlməyə başlayanda (və ya artıq gəlməyəndə) və istifadə qaydasının dəyişməsinin sübutu mövcud olanda baş verir. Rəhbərliyin əmlakdan istifadə qaydasını dəyişmək niyyətinin özü istifadə qaydasının dəyişməsi demək deyildir.

Müəssisələr düzəlişləri perspektiv qaydada, həmin düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdikləri illik hesabat dövrü başladığı tarixdə və ya bu tarixdən sonra istifadə ilə bağlı dəyişikliklərə tətbiq etməlidir. Müəssisə həmin tarixdə balansda olan əmlakın təsnifatını yenidən qiymətləndirməli və müvafiq hallarda həmin tarixdəki şəraiti əks etdirmək üçün əmlakı yenidən təsnifləməlidir. 8 sayılı BMUS-a uyğun olaraq retrospektiv tətbiqə yalnız bu halda icazə verilir ki, bunun edilməsi üçün keçmiş dövrə nəzərə salmaq tələb olunmasın. Düzəlişlər 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Düzəlişlərin erkən tətbiqinə icazə verilir və bu fakt açıqlanmalıdır. Qrup bu düzəlişləri qüvvəyə mindiyi tarixdən tətbiq edəcək. Bununla bərabər, Qrupun cari təcrübəsi buraxılmış izahatlara uyğun olduğu üçün Qrup konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstəriləcəyini ehtimal etmir.

22 sayılı BMHŞK Şərhi "Valyuta əməliyyatları və avans ödənişləri"

Bu Şərh izah edir ki, avans məbləğinə aid olan əlaqəli aktivin, xərcin və ya gəlirin (və ya bunların bir hissəsinin) ilkin tanınmasında istifadə ediləcək spot valyuta məzənnəsinin müəyyənləşdirilməsində əməliyyat tarixi olaraq müəssisə tərəfindən avans ödənişindən irəli gələn qeyri-monetar aktiv və ya qeyri-monetar öhdəlik ilkin olaraq tanındığı tarix hesab edilir. Bir çox avans ödəniş və ya daxilolma olduqda, müəssisə hər bir avans ödəniş və ya daxilolma üçün əməliyyat tarixini müəyyən etməlidir. Müəssisələr düzəlişləri tam retrospektiv qaydada tətbiq edə bilər. Alternativ olaraq, müəssisə şərh perspektiv qaydada ilkin olaraq aşağıda qeyd edilmiş dövrlərdə və ya dövrlərdən sonra tanınmış bütün əhatə olunan aktivlərə, xərclərə və gəlirlərə tətbiq edə bilər.

- Müəssisə şərh ilk dəfə tətbiq etdiyi hesabat dövrü başlayanda;
- Müəssisə şərh ilk dəfə tətbiq etdiyi hesabat dövrünün maliyyə hesabatlarında müqayisəli məlumat kimi təqdim edilmiş əvvəlki hesabat dövrü başlayanda. Şərh 1 yanvar 2018-ci il tarixi və ya ondan sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvədədir. Şərhin erkən tətbiqinə icazə verilir və açıqlanmalıdır. Lakin, Qrupun mövcud təcrübəsi Şərhə uyğun olduğundan, Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına heç bir təsir gözlənilmir.

23 sayılı BMHŞK Şərhi "Mənfəət vergisinin uçotu ilə bağlı qeyri-müəyyənlik"

Bu Şərh, mənfəət vergisinin rejimi 12 sayılı BMUS-un tətbiq edilməsinə təsir göstərən qeyri-müəyyənliklərlə bağlı olduğu hallarda verginin uçot qaydasını müəyyən edir, 12 sayılı BMUS-un əhatə dairəsindən kənar olan vergilərə və ya tutumlara tətbiq edilmir və qeyri-müəyyən vergi rejimi ilə bağlı faiz və cərimələrə aid tələbləri özündə əks etdirmir.

Şərh xüsusi olaraq aşağıdakı məsələləri əhatə edir:

- ▶ Müəssisənin qeyri-müəyyən vergi rejimini ayrı-ayrılıqda nəzərdən keçirib-keçirməməsi;
- ▶ Vergi uçotunun vergi orqanları tərəfindən yoxlanılmasına dair müəssisənin fərziyyələri;
- ▶ Müəssisə vergiyə cəlb olunan mənfəəti (vergi zərəri), vergi bazasını, istifadə edilməmiş vergi zərərlərini, istifadə edilməmiş vergi kreditlərini və vergi dərəcələrini necə müəyyənləşdirir;
- ▶ Müəssisə fakt və şəraitlərdə dəyişiklikləri necə nəzərə alır.

Müəssisə, hər bir qeyri-müəyyən vergi rejimini ayrı-ayrılıqda və ya bir və ya daha çox digər qeyri-müəyyən vergi rejimi ilə birlikdə nəzərdən keçirməli olub-olmadığını müəyyənləşdirməlidir. Qeyri-müəyyənliyin həlli yollarından qabaqcadan daha yaxşı xəbər verən yanaşma tətbiq edilməlidir. Bu şərh 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə tətbiq edilir, lakin müəyyən keçid azad etmələri mümkündür. Qrup bu şərh qüvvəyə mindiyi tarixdən tətbiq edəcək. Qrup mürəkkəb transmilli vergi mühitində fəaliyyət göstərdiyi üçün Şərhin tətbiqi onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına və tələb olunan açıqlamalarına təsir göstərə bilər. Bundan əlavə, Şərhi vaxtında tətbiq etmək üçün zəruri olan məlumatları əldə etmək məqsədilə Qrup proses və

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standart və şərhlər (davamı)

28 sayılı BMUS-a düzəlişlər "Asılı və birgə müəssisələrdə uzunmüddətli paylar"

Düzəlişlər izah edir ki, müəssisə 9 sayılı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS-ni iştirak payı metodu tətbiq olunmayan, lakin mahiyyətinə görə asılı və ya birgə müəssisədə xalis investisiyanın hissəsini (uzunmüddətli pay) təşkil edən asılı və ya birgə müəssisədə uzunmüddətli paylara tətbiq edir. İzah 9 sayılı MHBS-də gözlənilən kredit zərəri modelinin bu cür uzunmüddətli paylara tətbiq olunmasını nəzərdə tutduğu üçün uyğun hesab edilir.

Şura həmçinin izah etmişdir ki, 9 sayılı MHBS-ni tətbiq etdikdə müəssisə asılı və ya birgə müəssisənin heç bir zərərinə və ya 28 sayılı "Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar" adlı BMUS-un tətbiqindən irəli gələn asılı və ya birgə müəssisədə xalis investisiyaya düzəlişlər kimi tanınmış xalis investisiya üzrə dəyərsizləşmə zərərinə uçota almır. Düzəlişlər 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir. Qrup bu düzəlişin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməsini gözləmir.

9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər "Mənfi kompensasiyanı nəzərdə tutan əvvəlcədən ödəmə növü"

9 sayılı MHBS-yə əsasən, borc aləti amortizasiya hesablanmış dəyərlə və ya digər ümumi gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərlə o şərtlə qiymətləndirilə bilər ki, müqavilə ilə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti "yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsi" (YƏMFÖ) meyarına uyğun olsun və alət bu təsnifləşdirməyə müvafiq olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılsın. 9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər izah edir ki, müqavilənin erkən xitamı ilə nəticələnən hadisə və ya haldan və müqavilənin xitamına görə müvafiq kompensasiyanı hansı tərəfin ödəməsindən asılı olmayaraq maliyyə aktivləri üzrə YƏMFÖ meyarına tətbiq olunur.

Düzəlişlərə dair nəticələrin əsasında izah edilir ki, erkən xitam müqavilənin müddəti və ya müqavilə tərəflərinin nəzarəti xaricində olan hadisə, məsələn, müqavilənin erkən xitamına gətirib çıxaran qanun və ya qanunvericilikdə dəyişiklik nəticəsində baş verə bilər. Düzəlişlər 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir. Qrup bu düzəlişin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməsini gözləmir.

Plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşma (19 sayılı BMUS-a düzəlişlər)

Düzəliş müəyyən pensiya təminatı planına dəyişikliklər edildikdə şirkətlərin pensiya xərclərini necə müəyyən etdiklərini dəqiqləşdirir. 19 sayılı "İşçilərin mükafatlandırılması" adlı BMUS şirkətin müvafiq mükafatlandırılma planını necə uçota aldığını dəqiqləşdirir. Plana dəyişiklik – düzəliş, sekvestr və ya hesablaşma – edildikdə, 19 sayılı BMUS-un tələblərinə əsasən şirkət xalis müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə öhdəlik və ya aktivləri yenidən qiymətləndirməlidir. Düzəlişlər tələb edir ki, şirkət yenidən qiymətləndirilmənin yenilənmiş fərziyyələrini cari xidmət dəyərini və xalis faizi müəyyən etmək üçün plana dəyişikliklər edildikdən sonra hesabat dövrünün qalan hissəsi üçün istifadə etsin. Hazırkı tarixədək, 19 sayılı BMUS plana dəyişikliklər edildikdən sonrakı dövrdə bu cür xərclərin necə müəyyən ediləcəyini dəqiqləşdirməmişdir. Yenilənmiş fərziyyələrin istifadəsinin tələb edilməsi nəticəsində bu düzəlişlərin maliyyə hesabatlarının istifadəçilərini faydalı məlumatla təmin etməsi gözlənilir. Düzəlişlər 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir.

2015-2017-ci illərdə illik təkmilləşdirmələr

İllik təkmilləşdirmələr MHBS standartlarının Şura tərəfindən hazırlanması prosesinin bir hissəsidir və həcmi əhəmiyyətsiz və ya kiçik olan Şərhləri əhatə edir. 2015-2017-ci il dövründə edilmiş düzəlişlərə aşağıdakılar daxildir:

3 sayılı MHBS Müəssisələrin birləşməsi – Birgə əməliyyatda əvvəllər saxlanılan paylar

Düzəlişlər izah edir ki, bir müəssisə birgə əməliyyat olan digər müəssisə üzərində nəzarət əldə etdikdə, birgə əməliyyatın aktiv və öhdəliklərində əvvəl saxladığı payların ədalətli dəyərlə yenidən qiymətləndirilməsi də daxil olmaqla, mərhələlərlə əldə edilmiş birləşməyə aid olan tələbləri tətbiq edilməlidir. Bunu etməklə, alıcı birgə əməliyyatda bütün əvvəlki paylarını yenidən ölçür. Müəssisə bu dəyişiklikləri satınalma tarixinin 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcına və ya sonrakı tarixə təsadüf edən müəssisələrin birləşmələrinə tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standart və şərtlər (davamı)

2015-2017-ci illərdə illik təkmilləşdirmələr (davamı)

11 sayılı MHBS Birgə əməliyyatlar – Birgə əməliyyatda əvvəllər saxlanılan paylar

Birgə əməliyyatda iştirak edən, lakin üzərində nəzarəti həyata keçirməyən bir tərəf, birgə əməliyyatın fəaliyyəti 3 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi kimi müəssisə təşkil edən birgə əməliyyatda birgə nəzarət əldə edə bilər. Düzəlişlər izah edir ki, həmin birgə əməliyyatda əvvəllər saxlanılan paylar yenidən ölçülmür. Müəssisə həmin düzəlişləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcına və ya sonrakı tarixə təsadüf edən tarixdə birgə nəzarət əldə etdiyi əməliyyatlara tətbiq edir. Erkən tətbiq icazə verilir.

12 sayılı BMUS Mənfəət vergisi – Kapital kimi təsnif edilmiş maliyyə alətləri üzrə ödənişlərin mənfəət vergisi nəticələri

Düzəlişlər izah edir ki, dividendlərin mənfəət vergisi nəticələri mülkiyyətçilərə paylamalara deyil, paylara bilən mənfəəti yaradan keçmiş əməliyyat və ya hadisələrə daha çox bağlıdır. Beləliklə, müəssisə dividendlərin vergi nəticələrini müəssisənin həmin keçmiş əməliyyat və ya hadisələri ilkin olaraq harada tanıdığından asılı olaraq mənfəət və ya zərərdə, digər ümumi gəlirdə və ya kapitalda tanıyır. Müəssisə düzəlişləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edir. Erkən tətbiq icazə verilir. Müəssisə bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman onları ən erkən müqayisə edilə bilən dövrün başlanğıcı tarixində və ya bu tarixdən sonra tanınmış dividendlərin mənfəət vergisi nəticələrinə tətbiq edir.

23 sayılı BMUS Borc öhdəlikləri üzrə xərclər – Kapitallaşdırılması mümkün olan borc öhdəlikləri üzrə xərclər

Düzəlişlər, aktivin nəzərdə tutulan istifadəyə və ya satışa hazırlanması üçün zəruri olan bütün tədbirlər əhəmiyyətli dərəcədə tamamlandığı halda, müvafiq aktivin hazırlanması üçün alınmış hər hansı borcların ümumi borcların bir hissəsi kimi uçota alındığını aydınlaşdırır. Müəssisə, həmin düzəlişləri müəssisənin bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün başlanğıcında və ya sonra çəkilmiş borc öhdəlikləri üzrə xərclərə tətbiq edir. Müəssisə bu dəyişiklikləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edir. Erkən tətbiq icazə verilir.

5. Seqmentlər üzrə məlumat

Əməliyyat seqmentləri – biznes fəaliyyəti həyata keçirərək mənfəət əldə edən və ya xərclərin yaranmasını nəzərdə tutan, Qrupun rəhbərliyi tərəfindən fəaliyyət nəticələri müntəzəm olaraq təhlil edilən və haqqında ayrıca maliyyə məlumatları olan müəssisə komponentləridir.

Qrup məhsul və xidmətlər əsasında biznes vahidləri kimi təşkil edilmiş və iki hesabat seqmentinə ayrılmışdır:

- ▶ Neft və qaz – təbii qaz və qaz kondensatının hasilatını əks etdirir;
- ▶ Paylaşdırma – təbii qaz və qaz kondensatının nəqlini əks etdirir.

Yuxarıda göstərilən hesabat seqmentlərini yaratmaq üçün heç bir əməliyyat seqmentləri birləşdirilməmişdir.

Qrupun seqmentləri müxtəlif müştərilər üzrə ixtisaslaşan strateji biznes bölmələridir. Rəhbərlik resursların bölüşdürülməsi və fəaliyyət nəticələrinin qiymətləndirilməsi haqqında qərarların qəbul edilməsi məqsədilə ayrıca olaraq biznes vahidlərinin nəticələrini izləyir. Əməliyyat seqmentləri arasında köçürmə qiymətləri ya bir-birindən asılı olmayan, ya da asılı olan tərəflər arasında əməliyyatlar kimi həyata keçirilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)**Hesabat seqmentlərinin mənfəət və ya zərəri, aktivləri və öhdəlikləri haqqında məlumat**

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2017-ci il tarixinə hesabat seqmentlərinə dair məlumat təqdim olunur:

	Neft və qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər (**)	Cəmi
Gəlirlər					
Kənar müştərilər	126,703	–	–	–	126,703
Seqment daxili	–	23,369	–	(23,369)	–
Cəmi gəlirlər	126,703	23,369	–	(23,369)	126,703
Köhnəlmə və tükenmə	(60,189)	(3,429)	–	–	(63,618)
Digər xərclər	(9,419)	(769)	–	(1,179)	(11,367)
Nəqlətmə tarifləri	(27,005)	–	–	23,369	(3,636)
Ümumi və inzibati xərclər	(9,077)	(3,412)	(3,345)	–	(15,834)
Digər əməliyyat gəliri	1,169	322	19,102	–	20,593
Faiz gəliri	–	8,648	191,640	(180,784)	19,504
Maliyyə xərcləri	(64,902)	(30,863)	(153,106)	92,455	(156,416)
Asılı müəssisələrin nəticəsində pay	–	(4,349)	–	–	(4,349)
Məzənnə fərqindən zərər, xalis	–	53,218	1,486	(60,628)	(5,924)
Mənfəət vergisi xərci	–	(8,441)	–	–	(8,441)
İl üzrə xalis mənfəət/(zərər)	(42,720)	34,294	55,777	(150,136)	(102,785)

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş əməliyyatlar daxildir.

(**) Seqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkətdaxili əməliyyatlar daxildir.

	Neft və qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiya	–	175,561	–	–	175,561
Digər hesabat seqmentinin aktivləri	3,488,893	6,890,591	7,106,429	(6,573,705)	10,912,208
Cəmi hesabat seqmentinin aktivləri	3,488,893	7,066,152	7,106,429	(6,573,705)	11,087,769
Digər hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(3,486,196)	(4,616,537)	(6,089,872)	6,425,474	(7,767,131)
Cəmi hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(3,486,196)	(4,616,537)	(6,089,872)	6,425,474	(7,767,131)
Kapital məsrəfləri (***)					
Əlavələr	251,526	1,994,302	–	(87,599)	2,158,229
Əlavələr – asılı müəssisəyə investisiya	–	75,450	–	–	75,450
Səhmlərin əldə edilməsi üçün avans ödəmələri	705,360	56,277	–	–	761,637
Tikinti işlərinə aid olan avans ödəmələri	(3,080)	(110,473)	–	–	(113,553)
Cəmi əsaslı məsrəflər	953,806	2,015,556	–	(87,599)	2,881,763

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş aktivlər və öhdəliklər daxildir.

(**) Seqment daxili qalıqlar konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkətdaxili qalıqlar daxildir.

(***) Kapital məsrəfləri maliyyə alətləri və təxirə salınmış vergi aktivləri istisna olmaqla uzunmüddətli aktivlərə edilən əlavələri əks etdirir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)**Hesabat seqmentlərinin mənfəət və ya zərəri, aktivləri və öhdəlikləri haqqında məlumat (davamı)**

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2016-cı il tarixinə hesabat seqmentlərinə dair məlumat təqdim olunur:

	Neft və qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər(**)	Cəmi
Gəlirlər					
Kənar müştərilər	111,489	–	–	–	111,489
Seqment daxili	–	22,496	–	(22,496)	–
Cəmi gəlirlər	111,489	22,496	–	(22,496)	111,489
Köhnəlmə və tükənmə	(57,173)	(3,418)	–	–	(60,591)
Digər xərclər	(7,596)	(2,867)	–	1,104	(9,359)
Nəqliyyat tarifləri	(25,884)	–	–	22,496	(3,388)
Ümumi və inzibati xərclər	(6,937)	(662)	(3,203)	–	(10,802)
Digər əməliyyat gəliri	1,323	7	16,165	–	17,495
Faiz gəliri	–	1,087	105,511	(99,346)	7,252
Maliyyə xərcləri	(41,853)	(17,713)	(77,652)	56,461	(80,757)
Asılı müəssisələrin neticəsində pay	–	(4,022)	–	–	(4,022)
Məzənnə fərqi zərər, xalis	(25)	(13,103)	(28,471)	14,788	(26,811)
Mənfəət vergisi xərci	–	(1,629)	–	–	(1,629)
İl üzrə xalis mənfəət/(zərər)	(26,656)	(19,824)	12,350	(26,993)	(61,123)

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş əməliyyatlar daxildir.

(**) Seqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkətdaxili əməliyyatlar daxildir.

	Neft və qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiya	–	90,378	–	–	90,378
Digər hesabat seqmentinin aktivləri	2,646,217	4,856,224	5,289,398	(4,654,907)	8,136,932
Cəmi hesabat seqmenti aktivləri	2,646,217	4,946,602	5,289,398	(4,654,907)	8,227,310
Digər hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(2,602,131)	(3,351,386)	(3,923,669)	4,595,088	(5,282,098)
Cəmi hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(2,602,131)	(3,351,386)	(3,923,669)	4,595,088	(5,282,098)
Kapital məsrəfləri (***)					
Əlavələr	289,672	2,245,070	–	(42,885)	2,491,857
Əlavələr – asılı müəssisəyə investisiya	–	38,900	–	–	38,900
Səhmlərin əldə edilməsi üçün avans ödəmələri	226,599	64,389	–	–	290,988
Tikinti işlərinə aid olan avans ödəmələri	(4,494)	(81,042)	–	–	(85,536)
Cəmi əsaslı məsrəflər	511,777	2,267,317	–	(42,885)	2,736,209

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş aktivlər və öhdəliklər daxildir.

(**) Seqment daxili qalıqlar konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkətdaxili qalıqlar daxildir.

(***) Kapital məsrəfləri maliyyə alətləri və təxirə salınmış vergi aktivləri istisna olmaqla uzunmüddətli aktivlərə edilən əlavələri əks etdirir.

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***5. Səqmentlər üzrə məlumat (davamı)****Coğrafi məlumat**

Bütün gəlirlər Azərbaycanda hasil edilən təbii qaz və qaz kondensatının satışından əldə edilmişdir. Neft və qaz səqmentindəki təbii qaz və qaz kondensatının satışından yaranan iki müştəridən olan gəlir 107,117 ABŞ dollarına (2016-cı il: üç müştəridən 89,004 ABŞ dolları) bərabərdir.

Maliyyə alətləri və təxirə salınmış vergi aktivləri istisna olmaqla əhəmiyyətlik kəsb edən uzunmüddətli aktivlər aşağıda hər bir fərdi ölkə üçün ayrıca olaraq təqdim edilir:

	2017	2016
Azərbaycan	4,268,010	3,218,770
Türkiyə	5,364,692	3,729,780
Gürcüstan	439,943	381,397
İsveçrə	175,561	90,378
Cəmi	10,248,206	7,420,325

Təhlil aktivlərin yerləşməsi əsasında aparılmışdır.

6. Neft-qaz aktivləri

Neft-qaz aktivlərinin balans dəyərindəki hərəkətlər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Neft-qaz hasilatı aktivləri	Boru kəməri aktivləri	Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclər	Cəmi
Maya dəyəri				
31 dekabr 2015-ci il	472,556	75,318	17,450	565,324
Əlavələr	17,460	714	1,175	19,349
31 dekabr 2016-cı il	490,016	76,032	18,625	584,673
Əlavələr	12,554	879	1,005	14,438
31 dekabr 2017-ci il	502,570	76,911	19,630	599,111
Yığılmış amortizasiya və köhnəlmə				
31 dekabr 2015-ci il	(68,408)	(4,800)	(1,783)	(74,991)
İl üzrə xərc	(55,279)	(3,418)	(1,894)	(60,591)
31 dekabr 2016-cı il	(123,687)	(8,218)	(3,677)	(135,582)
İl üzrə xərc	(57,081)	(3,429)	(3,108)	(63,618)
31 dekabr 2017-ci il	(180,768)	(11,647)	(6,785)	(199,200)
Xalis balans dəyəri				
31 dekabr 2017-ci il	321,802	65,264	12,845	399,911
31 dekabr 2016-cı il	366,329	67,814	14,948	449,091

Neft-qaz hasilatı aktivləri

Neft-qaz hasilatı aktivlərinin məbləği Qrupun Şahdeniz ("ŞD") layihəsində neft-qaz aktivlərinin 6.67% payından ibarətdir.

Boru kəmərinin aktivləri

Boru kəmərinin dəyəri CQBK üzrə tikinti xərclərində Qrupun 6.67% payından ibarətdir.

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***6. Neft-qaz aktivləri (davamı)****Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclər**

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə kapitallaşdırılmış xərclər Qrupun ŞD və CQBK layihələrinin məqsədləri üçün istifadə edilən aktivlərin istismardan çıxarılmasına aid olan xərclərdə 6.67% payından ibarətdir. Daha ətraflı məlumat 17-ci Qeyddə təqdim edilir.

7. Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərcləri

Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərclərində hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	İşlənilmə xərcləri	Tamamlan- mamış tikinti	Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclər	Cəmi
31 dekabr 2015-ci il	867,636	1,664,249	32,508	2,564,393
Əlavələr	256,149	2,190,675	25,684	2,472,508
31 dekabr 2016-cı il	1,123,785	3,854,924	58,192	5,036,901
Əlavələr	230,659	1,892,631	20,501	2,143,791
31 dekabr 2017-ci il	1,354,444	5,747,555	78,693	7,180,692
Xalis balans dəyəri				
31 dekabr 2017-ci il	1,354,444	5,747,555	78,693	7,180,692
31 dekabr 2016-cı il	1,123,785	3,854,924	58,192	5,036,901

İşlənmə xərcləri

İşlənmə xərcləri Şahdəniz İnkişaf layihəsinin 2-ci mərhələsi ilə bağlı xərclərdən ibarətdir.

Tamamlanmamış tikinti

31 dekabr 2017-ci il tarixinə bu məbləğə TANAP-ın tikintisi və CQBK sisteminin genişləndirilməsi ilə birbaşa bağlı olan, müvafiq olaraq, 5,449,475 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 3,612,708 ABŞ dolları) və 298,080 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 242,216 ABŞ dolları) məbləğində xərclər daxildir. TANAP-ın tikintisi ilə bağlı olan məbləğə layihənin idarə edilməsi xidmətlərinin xərcləri, boru kəməri üzrə xərclər, torpağın alınması üçün xərclər, əmək haqqı xərcləri və boru kəmərinin tikintisi ilə birbaşa əlaqəli olan digər xərclər daxildir.

Kapitallaşdırılmış borc öhdəlikləri üzrə xərclər

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Qrup tamamlanmamış tikinti və inkişaf xərcləri daxilində 403,251 ABŞ dolları məbləğində (31 dekabr 2016-cı il: 195,937 ABŞ dolları) borc öhdəlikləri üzrə xərcləri kapitallaşdırmışdır. Daha ətraflı məlumat 16-cı Qeyddə təqdim edilir.

8. Avans ödənişləri

Avans ödənişləri 31 dekabrda aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2017	2016
Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri	2,397,507	1,635,870
Tikinti işləri ilə bağlı digər ödənişlər	92,520	206,073
	2,490,027	1,841,943

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***8. Avans ödənişləri (davamı)****Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri**

Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri 1,819 milyon ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 1,114 milyon ABŞ dolları) məbləğində Azərbaycan (Şahdəniz) Limitid-ə ("AzSD") və 578 milyon ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 522 milyon ABŞ dolları) məbləğində Azərbaycan (Cənubi Qafqaz Boru Kəməri) Limitid-ə ("AzSCP"), müvafiq olaraq, ŞD HPBS və CQBK layihələrində 10% paylarının alınması üçün avans ödənişlərindən ibarətdir və qeyri-maliyyə aktivləri hesab olunur. Daha ətraflı məlumat 24-cü Qeyddə təqdim edilir.

9. Asılı müəssisəyə investisiya

31 dekabr 2017-ci il tarixində Qrupun TAP AG-də iyirmi faizlik (20%) payı olmuşdur. TAP AG Şahdəniz təbii qazının Avropa ölkələrinə çatdırılması məqsədilə qazın Yunanıstan/Türkiyə sərhədindən Cənubi İtaliyaya nəql edilməsi infrastrukturunun qurulması və istismarına görə məsuliyyət daşıyır. Qrup müəssisənin maliyyə və əməliyyat qərarlarında iştirak etməklə müəssisəyə əhəmiyyətli təsir göstərir.

Qrup 2014-cü ildə AzTAP GmbH-də səhmlərin 100%-ni almaqla TAP AG-də investisiya əldə etmişdir (Qeyd 23).

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun TAP AG-yə investisiyasının balans dəyərində hərəkətləri icmal edilir:

	2017	2016
İlkin balans dəyəri	90,378	60,740
Asılı müəssisəyə investisiyaya əlavələr	75,450	38,900
Asılı müəssisənin vergidən sonrakı nəticələrində pay	(4,349)	(4,022)
Digər	1,172	(3,247)
Məzənnə fərqi	12,910	(1,993)
Qalıq balans dəyəri	175,561	90,378

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabrda TAP AG-yə investisiyası haqqında ümumi maliyyə məlumatı təqdim edilir:

	2017	2016
Cari aktivlər	126,858	86,935
Uzunmüddətli aktivlər	3,346,836	1,718,253
Cari öhdəliklər	(330,471)	(284,292)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(2,355,361)	(1,142,058)
Xalis aktivlər	787,862	378,838
Qrupun xalis aktivlərdə payı	157,572	75,768
Satınalma zamanı tanınan qudvil	18,872	18,872
Qudvilin çevrilməsi zamanı məzənnə fərqi	1,192	(1,015)
Digər	(2,075)	(3,247)
Balans dəyəri	175,561	90,378

31 dekabrda başa çatan il üzrə asılı müəssisənin nəticələrində pay:

	2017	2016
Gəlirlər	-	-
Əməliyyat xərcləri	(31,054)	(26,444)
Digər gəlir	5,687	2,694
Vergidən əvvəl zərər	(25,367)	(23,750)
Mənfəət vergisi üzrə fayda	3,622	3,638
Asılı müəssisə alındıqdan etibarən il üzrə xalis zərər	(21,745)	(20,112)
Qrupun xalis zərərlərdə payı	(4,349)	(4,022)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

10. Kredit üzrə debitor borcları

Kredit üzrə debitor borcları TAP AG-dən 445,102 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 224,696 ABŞ dolları) və BOTAŞ-dan 200,261 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 130,863 ABŞ dolları) məbləğində debitor borclarından ibarətdir. TAP-a kredit üzrə faiz İsveç federal vergi orqanlarının dərc etdiyi trans-sərhəd səhmdar kreditləri üçün Avro dərəcəsinin üstünə 1% marja gəlməklə hesablanır və 2017-ci ildə 2% (2016-cı il: 2%) olmuşdur. Kreditin müddəti 2043-cü ilin iyul ayında başa çatır. 31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il ərzində əldə edilmiş faiz gəliri 5,922 ABŞ dolları (2016-cı il: 2,946 ABŞ dolları) olmuşdur.

BOTAŞ-dan olan debitor borcuna 31,052 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 30,002 ABŞ dolları) məbləğində təxirə salınmış ödəniş və 169,209 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 100,861 ABŞ dolları) məbləğində kredit üzrə debitor borcu daxildir. 15-ci Qeyddə göstərdiyi kimi, alqı-satqı razılaşmasına uyğun olaraq, 13 aprel 2015-ci ildə Qrup TANAP A.Ş.-də səhmlərinin 30%-ni BOTAŞ-a 168,226 ABŞ dolları ödəniş və 33,645 ABŞ dolları məbləğində təxirə salınmış ödənişə satmışdır. Təxirə salınmış ödəniş üzrə faiz hesablanmır və onun 2020-2021 illərdə ödənilməsi gözlənilir. İlk tanınma zamanı təxirə salınmış ödənişin ədalətli dəyəri oxşar maliyyə alətləri üçün bazarda borc üzrə faiz dərəcəsinə (3.5%) istifadə etməklə cari dəyər 28,006 ABŞ dolları məbləğində hesablanmışdır. 31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il ərzində BOTAŞ-dan təxirə salınmış ödənişlə bağlı əldə edilmiş gəlir 1,050 ABŞ dolları (2016-cı il: 1,015 ABŞ dolları) məbləğində olmuş və faiz gəlirinin tərkibində tanınmışdır.

Qeyd 24-də göstərdiyi kimi, Maliyyələşdirmə Razılaşmasına uyğun olaraq, TANAP A.Ş.-in 30% səhmləri satıldıqdan sonra Qrup BOTAŞ-ın TANAP A.Ş.-də 5% səhmlərinə ekvivalent olan 82,700 ABŞ dolları (2016-cı il: 93,950 ABŞ dolları) məbləğində ödəniş tələblərini maliyyələşdirmişdir. Kredit üzrə faiz hesablanmır və onun 2021-2023-cü illərdə ödənilməsi gözlənilir. BOTAŞ-ın ödəniş tələblərinin maliyyələşdirilməsi ilə bağlı olan hər bir borc öhdəliyinin ilkin tanınması zamanı oxşar maliyyə alətləri üçün bazarda mövcud olan borc üzrə 4.4% faiz dərəcəsinə (2016-cı il: 4%) istifadə etməklə cari dəyər 61,934 ABŞ dolları (2016-cı il: 74,139 ABŞ dolları) məbləğində hesablanmış və kreditin ədalətli dəyəri ilə balans dəyəri arasında 20,766 ABŞ dolları (2016-cı il: 19,811 ABŞ dolları) məbləğində fərq mənfiyyət və zərər təşkil etmişdir. 31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə BOTAŞ-dan alınacaq kreditlə əlaqədar əldə edilmiş faiz gəliri 6,414 ABŞ dolları (2016-cı il: 3,189 ABŞ dolları) məbləğində olmuşdur.

31 dekabr 2017 və 2016-cı il tarixlərinə Qrupun kredit üzrə debitor borclarının vaxtı keçməyib və dəyərsizləşməyib.

11. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri 31 dekabrda aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2017	2016
Bankda olan pul vəsaitləri, ABŞ dolları	146,403	184,251
Bankda olan pul vəsaitləri, AZN	124	216,056
Bankda olan pul vəsaitləri, Avro	71	26
Bankda olan pul vəsaitləri, digər	187	51
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	146,785	400,384

Bankda olan pul vəsaitlərinə əsasən müddəti bir aydan çox olmayan və 3.7% (31 dekabr 2016-cı il: 0.1%) effektiv faiz dərəcəsi hesablanan 722 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 544 ABŞ dolları) məbləğində müddətli depozitlər daxildir.

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***12. Debitor borcları**

Debitor borcları 31 dekabrda aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2017	2016
AQTŞ üzrə debitor borcları	176	4,061
ŞD Operatoru üzrə debitor borcları	5,929	–
SOCAR MİƏİ üzrə debitor borcları	6,347	4,792
Digər debitor borcları	–	624
Cəmi debitor borcları	12,452	9,477

ŞD Operatoru üzrə debitor borcları başlanğıcdan hesabat tarixində Qrupun ŞD Operatoruna ödədiyi ödəmə tələblərinin ŞD Operatorunun hesabatda göstərdiyi faktiki xərclərdən artıq olan hissəsindən ibarətdir.

Xam neftin satışı üzrə vasitəçilik razılaşmasına uyğun olaraq, Qrup SOCAR-ın törəmə müəssisəsi olan SOCAR MİƏİ-ni Şahdəniz HPBS-ile əlaqədar ticarət və marketing agentini təyin etmişdir. SOCAR MİƏİ Qrupdan satılmış xam neftin dəyərinin 0.5%-i dərəcəsinə (Əlavə Dəyər Vergisi ("ƏDV") daxil) agentlik və marketing xidmətləri üçün komissiya haqlarını tutur. SOCAR MİƏİ-dən olan debitor borcları üçüncü tərəflərə satılmış və 31 dekabr 2017-ci il tarixinə Qrupa ödənişi köçürülməmiş neftlə bağlıdır.

31 dekabr 2017 və 2016-cı il tarixlərinə Qrupun debitor borclarının vaxtı keçməyib və dəyərsizləşməyib.

13. Mal-material ehtiyatları

31 dekabr 2017-ci və 2016-cı illərdə mal-material ehtiyatları Qrupun ŞD operatorunun hesabatda göstərdiyi mal-material ehtiyatlarındakı payından ibarətdir.

14. Digər cari aktivlər

Digər cari aktivlər 31 dekabrda aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2017	2016
ƏDV üzrə debitor borcu	11,915	23,752
Digər aktivlər	10,868	5,658
Cəmi digər cari aktivlər	22,783	29,410

15. Səhm kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, digər ehtiyatlar və qeyri-nəzarət payı**Səhm kapitalı**

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il ərzində Şirkət nizamnamə kapitalına 675,000 ABŞ dolları (2016-cı il: 295,900 ABŞ dolları) məbləğində vəsait qoyuluşunu qeydiyyatda almışdır. 31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərində Şirkət nominal dəyəri müvafiq olaraq 24,158 ABŞ dolları və 17,408 ABŞ dolları olan 100 adi səhmi təsdiq etmiş, buraxmış və tam ödəmişdir. Hər bir səhm səhmdara bir səs hüququ verir.

Əlavə ödənilmiş kapital

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il ərzində Qrup SOCAR-dan 74,713 ABŞ dolları məbləğində əlavə vəsait (2016-cı il: SOCAR və İN-dən ümumi məbləği 631,768 ABŞ dolları olan vəsait) almışdır. 31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il ərzində nizamnamə kapitalında 675,000 ABŞ dolları qeydiyyatda alınmışdır. 31,481 ABŞ dolları məbləğində qalıq vəsait əlavə ödənilmiş kapitalın tərkibində qalmışdır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

15. Səhm kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, digər ehtiyatlar və qeyri-nəzarət payı (davamı)**Digər ehtiyatlar**

13 aprel 2015-ci il tarixində Qrup törəmə müəssisəsi olan TANAP A.Ş.-dəki 30% payını BOTAŞ-a satmışdır. Cəmi ödəniş BOTAŞ-ın 168,226 ABŞ dolları məbləğində ödədiyi nağd vəsaitdən və 28,006 ABŞ dolları məbləğində təxirə salınmış ödənişin ədalətli dəyərindən ibarət olmuşdur. 16 aprel 2015-ci ildə Qrup törəmə müəssisəsi olan TANAP A.Ş.-də 12% səhmlərini BP-yə 97,423 ABŞ dolları məbləğində nağd vəsaitə satmışdır. Satılmış səhmlərin xalis balans dəyəri (338,831 ABŞ dolları) və BOTAŞ və BP-dən alınmış ödənişin ədalətli dəyəri arasındakı fərq 45,176 ABŞ dolları məbləğində digər ehtiyatlarda törəmə müəssisədə payın satışı üzrə zərər kimi tanınmışdır.

TANAP-a əlavə ödəniş

2017 və 2016-cı illərdə Qrup, BOTAŞ və BP öz iştirak paylarına uyğun olaraq TANAP-ın nizamnamə kapitalına pul vəsaitləri formasında qoyuluş etmişdirlər. BOTAŞ və BP tərəfindən 347,340 ABŞ dolları məbləğində (2016-cı il: 342,751 ABŞ dolları) edilən qoyuluş qeyri-nəzarət paylarında artım kimi tanınmışdır.

16. Borc öhdəlikləri və Dövlət qrantı

31 Dekabr 2017-ci və 2016-cı il tarixlərinə faiz hesablanan borclar aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Borc	31 dekabr 2017-ci il	31 dekabr 2016-cı il
İstiqrazlar	4,297,240	3,077,033
Qeyri-nəzarət payına sahib olan səhmdarlardan kreditlər	1,126,201	715,426
Maliyyə müəssisələrindən kreditlər	1,137,910	176,000
Cəmi borc öhdəlikləri	6,561,351	3,968,459

31 dekabr 2017-ci il tarixinə borcların ilkin valyutası və ödəniş tarixləri aşağıda göstərilmişdir:

Borc	İlkin valyuta	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2017-ci il	
			Uzunmüddətli hissə	Cari hissə
ARDNF-ə buraxılmış istiqrazlar	ABŞ dolları	May-noyabr 2024	2,202,057	–
Avrobond 1	ABŞ dolları	Mart 2026	988,758	20,083
Avrobond 2	ABŞ dolları	Mart 2026	1,072,752	13,590
BOTAŞ-dan kredit	ABŞ dolları	2020-2021	803,055	–
BP-dən kredit	ABŞ dolları	2020-2021	323,146	–
BYİB-dən kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2046	399,340	–
AlİB-dən kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2046	590,476	–
AYİB-dən kredit	ABŞ doları	Oktyabr 2035	148,094	–
Cəmi borc öhdəlikləri			6,527,678	33,673

31 dekabr 2016-cı il tarixinə borcların ilkin valyutası və ödəniş tarixləri aşağıda göstərilmişdir:

Borc	İlkin valyuta	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2016-cı il	
			Uzunmüddətli hissə	Cari hissə
ARDNF-ə buraxılmış istiqrazlar	ABŞ dolları	May-noyabr 2024	2,069,044	–
Avrobond 1	ABŞ dolları	Mart 2026	988,758	19,231
BOTAŞ-dan kredit	ABŞ dolları	2020-2021	509,644	–
BP-dən kredit	ABŞ dolları	2020-2021	205,782	–
ABB-dən kredit	ABŞ dolları	Fevral 2017	–	176,000
Cəmi borc öhdəlikləri			3,773,228	195,231

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

16. Borc öhdəlikləri və Dövlət qrantı (davamı)**Dövlət qrantı**

Qeyd 1-də göstərilən layihələrdə Qrupun pay alışıların maliyyələşdirilməsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 25 fevral 2014-cü il tarixli Fərmanı ilə vacib sosial-iqtisadi layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün təsis edilmiş dövlət fondu olan ARDNF-ə tapşırılmışdır. Fərmana müvafiq olaraq, 2014-cü ildə Qrup ARDNF-ə 10 illik müddəti olan cəmi 2,516,996 ABŞ dolları məbləğində istiqrazlar buraxmışdır. İlk tanınmada Qrup istiqrazların ədalətli dəyərini oxşar maliyyə alətləri üçün bazar dərəcəsini istifadə etməklə (4.5% + 6 aylıq LIBOR) hesablamışdır və istiqrazların ədalətli dəyəri ilə balans dəyəri arasındakı 704,270 ABŞ dolları məbləğində fərqi konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda dövlət qrantı kimi tanımışdır.

31 dekabr 2017-ci ildə başa çatan il ərzində Qrup 18,950 ABŞ dolları məbləğində dövlət qrantından gəlir tanımış və bu məbləğ digər gəlirin tərkibinə daxil edilmişdir (2016-cı il: 16,165 ABŞ dolları).

Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən irəli gələn öhdəliklərə dəyişikliklər

	1 yanvar 2017-ci il	Pul vəsaitlərinin hərəkəti	Maliyyə xərcləri	31 dekabr 2017-ci il
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	3,773,228	2,547,770	206,680	6,527,678
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	195,231	(286,842)	125,284	33,673
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən cəmi öhdəliklər	3,968,459	2,260,928	331,964	6,561,351

	1 yanvar 2016-cı il	Pul vəsaitlərinin hərəkəti	Maliyyə xərcləri	31 dekabr 2016-cı il
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	2,191,873	1,435,186	146,169	3,773,228
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	–	141,625	53,606	195,231
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən cəmi öhdəliklər	2,191,873	1,576,811	199,775	3,968,459

17. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər

Qrup neft-qaz avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı hüquqi və praktiki təcrübədən irəli gələn öhdəlik daşıyır. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə əlaqəli öhdəliklər üzrə ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2017-ci il	31 dekabr 2016-cı il
İlkin balans dəyəri	82,709	52,066
İl ərzində əlavə öhdəlik	22,262	20,249
Cari dəyər diskontununun ləğv edilməsi	4,044	3,105
Diskont dərəcəsinin nəzərdən keçirilməsinin təsiri	(756)	7,289
Qalıq balans dəyəri	108,259	82,709

Şahdəniz HPBS-nin, CQBK və TANAP "Ev Sahibi Hökumət Anlaşmaları"nın ("ESHA") müddəalarına uyğun olaraq, bütün Podratçı Tərəflər Şahdəniz HPBS-nin və CQBK və TANAP-ın müddəti başa çatandan sonra tikinti aktivlərinin istismardan çıxarılması və sökülməsini maliyyələşdirmək üçün istifadə ediləcək ləğv etmə fonduna qovuluşlar etmək öhdəliyini daşıyır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

17. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər (davamı)

Şahdəniz HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, istismardan çıxarma fondunun maksimal məbləği əsaslı məsrəflərin 10%-dən artıq ola bilməz. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər hər maliyyə ilinin sonunda artıq istifadədə olan aktivlərlə bağlı çəkilmiş kapital məsrəfləri əsasında qiymətləndirilir. Şahdəniz HPBS-də istifadə edilən hasilat qurğularının ləğv edilməsi üçün təxmin edilən diskontlaşdırılmamış xərcdə Qrupun payı 31 dekabr 2017-ci il tarixinə 178,058 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 157,481 ABŞ dolları) olmuşdur.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Qrupun CQBK qurğularının istismardan çıxarılması ilə bağlı gözlənilən diskont edilməmiş xərclərdə payı 26,450 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 19,826 ABŞ dolları) olmuşdur. Qrup ESHA-nın qüvvəsinə xitam verildə istismardan çıxarma öhdəliyinin qiymətləndirilməsində 2.5% (2016-cı il: 2.5%) inflyasiya dərəcəsindən və öhdəliyi diskont etmək üçün pulların vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən vergidən əvvəlki dərəcəni istifadə etmişdir.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Qrupun TANAP boru kəməri obyektlərinin istismardan çıxarılması üçün gözlənilən diskont edilməmiş dəyərdə payı 131,632 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 39,229 ABŞ dolları) olmuşdur. Qrup ESHA-nın qüvvəsinə xitam verildə istismardan çıxarma öhdəliyinin qiymətləndirilməsində 2.1% inflyasiya dərəcəsindən və öhdəliyi diskont etmək üçün pulların vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən vergidən əvvəlki dərəcəni istifadə etmişdir.

18. Ticarət və digər kreditor borcları, hesablanmış öhdəliklər

Ticarət və digər kreditor borcları və hesablanmış öhdəliklər əsas etibarlı ilə 31 dekabr 2017-ci və 2016-cı il tarixlərinə Şahdəniz layihəsinin 2-ci Mərhələsinin işlənməsi, CQBK-nin genişləndirilməsi və TANAP boru kəməri sistemlərinin tikintisi ilə bağlı olan öhdəliklərdən ibarətdir.

19. Gəlirlər, hesablanmış gəlirlər və təxirə salınmış gəlirlər

Qrupun gəlirləri 31 dekabrda başa çatan il üzrə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2017	2016
Qazın satışından gəlirlər	69,309	62,497
Xam neftin satışından gəlirlər	57,394	48,992
	126,703	111,489

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, neft və qazdan əldə edilən mənfəət hər bir təqvim rübünün sonuna Podratçı Tərəflərin əldə etdiyi vergidən sonrakı real səmərəlilik dərəcəsinə müvafiq olaraq Hökumət və Podratçı Tərəflər arasında paylaşdırılır. 2017-ci və 2016-cı illərin dörd rübü ərzində mənfəət nefti və qazı Podratçı tərəflərin xeyrinə 55% və 45% dərəcələri ilə bölüşdürülmüşdür.

Hesablanmış gəlirlər

31 dekabr 2016-cı il tarixində 1,996 ABŞ dolları məbləğində hesablanmış gəlirlərin qalığı Ceyhan terminalında çıxarılmış və Qrupun payına düşən həcmələr arasındakı fərqdən irəli gələn xam neftin Qrupdakı overliftindən ibarətdir.

Təxirə salınmış gəlirlər

31 dekabr 2017-ci il tarixində təxirə salınmış gəlirlərin 2,054 ABŞ dolları məbləğində qalığı Ceyhan terminalı üzrə çıxarılmış və Qrupun payına düşən həcmələr arasındakı fərqdən irəli gələn xam neftin Qrupdakı overliftindən ibarətdir.

31 dekabr 2016-cı il tarixində təxirə salınmış gəlirlərin 2,321 ABŞ dolları məbləğində qalığı Bakı-Tbilisi-Ceyhan marşrutu ("BTC") üzrə çıxarılmış və Qrupun payına düşən həcmələr arasındakı fərqdən irəli gələn xam neftin Qrupdakı overliftindən ibarətdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

20. Satışların maya dəyəri

31 dekabr tarixində tamamlanan il üzrə Qrupun satışlarının maya dəyəri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Qeyd	2017	2016
Köhnəlmə və tükənmə	6	63,618	60,591
Digər xərclər		11,367	9,359
		74,985	69,950

21. Vergilər

Qrupun mənfəət vergisi xərci aşağıdakılardan təşkil olunmuşdur:

	2017	2016
Cari vergi xərci	5,968	1,930
Təxirə salınmış vergi xərci/(faydası)	2,473	(301)
	8,441	1,629

Qrup konsolidasiya edilmiş vergi bəyannaməsini təqdim etmir. Qrupun cari strukturu baxımından Qrupun ayrı-ayrı müəssisələrinin vergi zərərləri və cari vergi aktivləri Qrupun digər müəssisələrinin cari vergi öhdəlikləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti ilə əvəzləşdirilə bilməz və müvafiq olaraq, vergilər konsolidasiya edilmiş vergi zərəri mövcud olanda belə hesablanıla bilər. Bu səbəbdən, təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri yalnız vergiyə cəlb olunan eyni müəssisəyə aid olduqda qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir.

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq, bir dövrdə əmələ gələn vergi zərərləri gələcək beş illik dövrə keçirilə bilər. CQD QSC-nin 2017-ci ilin yerli standartlara uyğun kitablarında 187,908 ABŞ dolları (2016-cı il: 95,030 ABŞ dolları) məbləğində yığılmış zərərləri olmuşdur və bunların beş il ərzində istifadəsi gözlənilmir. Qrup bu zərərlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri tanımamışdır.

Şahdəniz layihəsi çərçivəsində vergilərin tutulması

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, podratçı tərəflər ŞD layihəsi əsasında əməliyyatlara aid olan mənfəət vergilərinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Həmin müddəalara uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət orqanı Dövlət büdcəsinə hər bir podratçı tərəfin mənfəət vergisini ödəyir və müvafiq məbləğin əvəzini dövlətə aid olan kondensat və təbii qazla qaytarır. Müvafiq olaraq, ŞD HPBS-nin podratçı tərəfi olaraq, Qrup Azərbaycan mənfəət vergisinə görə öhdəliyi daşıyır və eyni zamanda əlavə mənfəət neftini almaq hüququna malikdir. 31 dekabr 2017-ci və 2016-cı il tarixlərində başa çatan illər ərzində Qrupun ŞD HPBS-nin əməliyyatları üzrə mənfəət vergiləri olmamışdır.

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Qrup müəyyən standart əməliyyat vergilərindən, o cümlədən Azərbaycanın əlavə dəyər vergisindən azaddır.

CQBK layihəsi çərçivəsində vergilərin tutulması

SGC Midstream MMC vergi orqanları qarşısında vergilərlə bağlı bütün məsələlərdə SCPC şirkətini özünün təmsilçisi seçmişdir, belə ki, Qrup Azərbaycan ESHA-ya uyğun olaraq vergi seçən səhmdar deyildir. SCPC şirkəti gəlir və çıxılmalarına və nəql etdiyi təbii qaza görə Azərbaycanda mənfəət vergisinə və Gürcüstanda minimal vergiyə görə məsuliyyət daşıyır. Bu vergilər vergi seçməyən səhmdarlara, o cümlədən Qrupa aid edilə bilər.

Aşağıdakı vergilər tətbiq edilmişdir:

- ▶ Azərbaycanda sabit 27% dərəcə ilə mənfəət vergisi;
- ▶ Gürcüstanda sabit 25% dərəcə ilə mənfəət vergisi;
- ▶ Gürcüstan-Türkiyə sərhədinə çatdırılmış min kub metr qaz üzrə sabit 2.50 ABŞ dolları dərəcəsi ilə

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***21. Vergilər (davamı)****Gürcüstanda mənfəət vergisi və minimal vergi**

Gürcüstan ESHA-ya uyğun olaraq, SCPC şirkəti Gürcüstanda aparılan əməliyyatlardan əmələ gələn gəlirdən təsbit 25% dərəcəsi ilə mənfəət vergisini ödəməlidir. SCPC şirkəti maliyyə ili ərzində vergi tutulan mənfəət əldə etməsə, o, GMV-ni ödəməlidir. Əvvəlki dövrlər üzrə GMV gələcək dövrlərə məhdudiyət qoyulmadan köçürülməli və SCPC şirkətinin Gürcüstanda gələcək mənfəət vergisi öhdəliyinə aid edilməlidir. Qrup ehtimal edir ki, GMV Gürcüstan ESHA əsasında mənfəət vergisini aşacaq.

Mənfəət vergisi üzrə ehtiyat əsasən Qrupun 31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə Azərbaycan mənfəət vergisi xərcində, Gürcüstan minimal vergi xərcində və SCPC şirkətinin təxirə salınmış vergi xərcində payından ibarətdir.

SCPC şirkətinin təxirə salınmış vergi öhdəlikləri MHBS və ESHA əsasında uçot prinsipləri arasındakı fərqlərdən (hesablamalar və kassa prinsipi) irəli gələn müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. 31 dekabr 2017-ci il tarixinə Qrupun SCPC şirkətinin təxirə salınmış vergi öhdəliklərində payı 13,563 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 7,759 ABŞ dolları) təşkil etmişdir.

TANAP layihəsi üzrə vergiyə cəlb olunma

Türkiyə hökuməti ilə Azərbaycan hökuməti arasında imzalanmış ESHA-ya uyğun olaraq müəyyən edilmişdir ki, TANAP-ın korporativ vergiyə cəlb olunması yalnız boru kəməri istismara verildikdən sonra boru kəmərinə ötürülən təbii qazın həcminə əsaslanacaq. Beləliklə, Qrup tikinti mərhələsində korporativ mənfəət vergisinə cəlb olunmayacaq. TANAP-ın yerli standartlara və MHBS-yə uyğun kitabları arasında təxirə salınmış vergiyə cəlb olunacaq müvəqqəti fərq yoxdur.

22. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Əlaqəli tərəf	31 dekabr 2017-ci il tarixinə			31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə	
	Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	Avans ödənişləri	Debitor borcları	Əlaqəli tərəflərdən alınmış məbləğlər	Əlaqəli tərəflərə ödənilmiş məbləğlər
ARDNF (Qeyd 16)	2,202,057	–	–	–	–
AzSD	–	1,819,231	–	–	713,594
AzSCP	–	578,276	–	–	56,277
SOCAR MİƏİ	–	–	6,347	–	224
AQTŞ	–	–	176	72,373	–
Cəmi	2,202,057	2,397,507	6,523	72,373	770,095
Cəmi kateqoriya üzrə	6,527,678	2,490,027	12,452		

Əlaqəli tərəf	31 dekabr 2016-cı il tarixinə			31 dekabr 2016-cı il tarixində başa çatan il üzrə	
	Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	Avans ödənişləri	Debitor borcları	Əlaqəli tərəflərdən alınmış məbləğlər	Əlaqəli tərəflərə ödənilmiş məbləğlər
ARDNF (Qeyd 16)	2,069,044	–	–	–	–
AzSD	–	1,113,871	–	–	226,599
AzSCP	–	521,999	–	–	64,389
SOCAR MİƏİ	–	–	4,792	–	197
AQTŞ	–	–	4,061	65,099	–
Cəmi	2,069,044	1,635,870	8,853	65,099	291,185
Cəmi kateqoriya üzrə	3,772,228	1,844,842	8,477		

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

22. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar (davamı)

AzSD

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il ərzində AzSD-yə (SOCAR-ın törəmə müəssisəsi) ödənişlər əsasən TSASM əsasında ŞD HPBS-də 10% payın alınması və AQTŞ-də 8% payın alınması üçün ödənilmiş 705,360 ABŞ dolları məbləğində avanslardan ibarətdir (31 dekabr 2016-cı il: 226,599 ABŞ dolları). Daha ətraflı məlumat 24-cü Qeyddə təqdim edilir.

AzSCP

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il ərzində AzSCP-yə (SOCAR-ın törəmə müəssisəsi) ödənişlər TSASM əsasında SCPC şirkətində 10% payın alınması üçün ödənilmiş 56,277 ABŞ dolları məbləğində avanslardan ibarətdir (31 dekabr 2016-cı il: 64,389 ABŞ dolları). Daha ətraflı məlumat 24-cü Qeyddə təqdim edilir.

AQTŞ

AQTŞ Şahdəniz qazının satılması ilə bağlı marketing, uçot, billing, ödəmə və digər inzibati əməliyyatlar üzrə hesabatların hazırlanması üçün təsis edilmiş şirkətdir. AQTŞ-dən daxilolmalar qazın AQTŞ-yə satılmasından 72,373 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 65,099 ABŞ dolları) məbləğində alınmış pul vəsaitlərindən ibarətdir.

SOCAR və İN

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il ərzində SOCAR Qrupa 74,713 ABŞ dolları (2016-cı il: 432,509 ABŞ dolları (SOCAR) və 495,159 ABŞ dolları (İN)) məbləğində əlavə nağd qoyuluş etmişdir. 31 dekabr 2017-ci il tarixinə SOCAR və İN tərəfindən cəmi nağd qoyuluşlar, müvafiq olaraq, 1,215,223 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 1,140,510 ABŞ dolları) və 1,232,058 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 1,232,058 ABŞ dolları) məbləğində olmuşdur.

SOCAR Marketing və İqtisadi Əməliyyatlar İdarəsi ("SOCAR MİƏİ")

SOCAR MİƏİ (SOCAR-ın törəməsi) Qrupun adından xam neftin satışını həyata keçirir. SOCAR MİƏİ tərəfindən ödənilməmiş məbləğlər xam neftin satışı üçün debitor borclarını təşkil edir.

TAP AG

Qeyd 10-da müzakirə edildiyi kimi, 31 dekabr 2017-ci il tarixində Qrupun öz asılı müəssisəsi TAP AG-dən 445,102 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 224,696 ABŞ dolları) məbləğində kredit üzrə debitor borcları olmuşdur.

Əsas rəhbərlik heyəti

31 dekabr 2017-ci il tarixinə baş rəhbərlik heyəti Qrupun Baş direktoru, Baş direktorun müavini və 3 departament direktorundan (31 dekabr 2016-cı il: Baş direktor, Baş direktorun müavini və üç departament direktoru) ibarət olmuşdur. Baş rəhbərlik heyətinin üzvlərinə ödənilən məcmu haqq və bu kateqoriya daxilində tam ştat əsası ilə haqq alan müəyyən edilmiş rəhbərlərin sayı aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2017-ci il	31 dekabr 2016-cı il
Məcmu haqq	156	160
Şəxslərin sayı	5	5

Həmçinin, 31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il ərzində Qrup, 2014-cü ilin dekabr ayında imzalanmış Operator xidmətləri haqqında razılaşma əsasında, cəmi 1,056 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 1,473 ABŞ dolları) məbləğində SOCAR Upstream Management International MMC və SOCAR Midstream Operations MMC tərəfindən təqdim edilmiş idarəetmə xidmətləri üçün xərclər çəkmişdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri

Maliyyə risk amilləri

Fəaliyyətin adi gedişində Qrup kredit, likvidlik və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri dəyişmələri nəticəsində yaranır. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliklərini əhatə edir və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasından ibarətdir. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurların olmamasına baxmayaraq, Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

(i) Faiz dərəcəsi riski

10-cu və 16-cı Qeydlərdə göstəriləyi kimi Qrupun əhəmiyyətli faiz hesablanan aktivləri və öhdəlikləri vardır. Mövcud kredit razılaşmaları üzrə faiz dərəcələri müvafiq razılaşmalarda nəzərdə tutulur və Avrobondlar və ABB-nin krediti istisna olmaqla, İsveç federal vergi orqanlarının (İFVO) dərc etdiyi trans-sərhəd səhmdar kreditləri üçün Avro məzənnəsində və/və ya LIBOR-da dəyişikliklərdən asılıdır.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərinə İFVO-ya görə LIBOR və Avro məzənnəsində aşağıda göstərilən dəyişikliyin vergidən əvvəlki mənfəətə təsiri icmal edilir:

2017	Dəyişən göstəricidə dəyişiklik		Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir	
	Artma	Azalma	Artma	Azalma
LIBOR	+0.7	-0.08	(8,564)	697
İFVO üzrə Avro məzənnəsi	+0.5	-0.5	1,479	(1,479)

2016	Dəyişən göstəricidə dəyişiklik		Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir	
	Artma	Azalma	Artma	Azalma
LIBOR	+0.6	-0.08	(5,848)	806
İFVO üzrə Avro məzənnəsi	+0.5	-0.5	656	(656)

(ii) Kredit riski

Maliyyə alətləri dəyişkən dərəcəyə görə kredit risklərinə məruz qalır. Qrup kredit üzrə debitor borcları, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər və debitor borcları ilə əlaqədar kredit riskinə və qarşı-tərəfin öhdəliklərinin yerinə yetirmədiyi təqdirdə zərərlərə məruz qala bilər.

Qrupun kredit riski 31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərinə maksimal risk həcmi müvafiq olaraq 804,600 ABŞ dolları və 765,420 ABŞ dolları məbləğində olmaqla, qarşı-tərəfin təəhhüdlərinin yerinə yetirmədiyindən irəli gəlir.

Qrup pul vəsaitlərini kredit etibarlılığı yüksək olan maliyyə institutlarında yerləşdirir. Şirkət yalnız tanınmış, etibarlı üçüncü tərəflərlə ticarət aparır. Qrupun siyasətinə görə, kredit şərtləri ilə kondensat alıb-satmaq istəyən bütün sifarişçilərin kredit qabiliyyətinin yoxlanışı aparılmalıdır. Qaz satışları AQTŞ vasitəsilə güclü maliyyə vəziyyəti olan müəssisələrlə aparılır.

(iii) Likvidlik riski

Qrup vəsaitlərin çatışmazlığı riskini müntəzəm qaydada xalis maliyyə borcu göstəricisini təhlil etməklə nəzarət altında saxlayır. Xalis maliyyə borcu cəmi maliyyə öhdəlikləri və pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri arasında yaranan fərqdən ibarətdir. Qrupun məqsədi kreditlərdən istifadə etməklə maliyyələşdirmənin fasiləsizliyi və çevikliyi arasında tarazlığı saxlamaqdır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)**Maliyyə risk amilləri (davamı)**

Aşağıdakı cədvəllərdə Qrupun müqavilələr üzrə diskontlaşdırılmamış ödənişləri əsasında 31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərinə maliyyə öhdəliklərinin müddətlərinin icmalı əks etdirilmişdir:

2017	Tələb əsasında	3-12 ay	1-5 il	>5 il	Cəmi
Ticarət və digər kreditor borcları	–	125,896	–	–	125,896
Hesablanmış öhdəliklər	–	281,406	–	–	281,406
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	–	161,333	–	–	161,333
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	–	–	2,732,194	6,575,962	9,308,156
	–	568,635	2,732,194	6,575,962	9,876,791

2016	Tələb əsasında	3-12 ay	1-5 il	>5 il	Cəmi
Ticarət və digər kreditor borcları	–	231,475	–	–	231,475
Hesablanmış öhdəliklər	–	308,849	–	–	308,849
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	–	263,981	–	–	263,981
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	–	–	1,515,054	3,988,699	5,503,753
	–	804,305	1,515,054	3,988,699	6,308,058

(iv) Kapitalın idarə edilməsi

Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və hökumətin, investorum və kreditorun işgüzar fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir.

Qrup idarə etdiyi məcmu kapitalı aşağıdakı kimi hesablayır:

	31 dekabr 2017-ci il	31 dekabr 2016-cı il
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 16)	6,527,678	3,773,228
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 16)	33,673	195,231
Çıxılısın: pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 11)	(146,785)	(400,384)
Xalis borc	6,414,566	3,568,075
Kapital	2,289,522	2,261,251
Kapital və xalis borc	8,704,088	5,829,326
Ödəmə qabiliyyəti əmsali	74%	61%

Qrupun kapitalın idarə edilməsində əsas hədəfi borcun kapitalla nisbətini 75-80% daxilində qoruyub

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)

Maliyyə risk amilləri (davamı)

(v) Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında baş tutacaq əməliyyat əsnasında aktivin satılması üçün qəbul olunacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək məbləği əks etdirir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə etmişdir.

Aşağıdakı cədvəl konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri ilə ədalətli dəyərlərinin siniflər üzrə müqayisəsidir:

	31 dekabr 2017-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 11)	146,785	146,785
Debitor borcları (Qeyd 12)	12,452	12,452
Kredit üzrə debitor borcları (Qeyd 10)	645,363	636,508
Cəmi maliyyə aktivləri	804,600	795,745
Ticarət və digər kreditor borcları (Qeyd 18)	(125,896)	(125,896)
Hesablanmış öhdəliklər (Qeyd 18)	(281,406)	(281,406)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 16)	(33,673)	(33,673)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 16)	(6,527,678)	(6,767,214)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(6,968,653)	(7,208,189)
	31 dekabr 2016-cı il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 11)	400,384	400,384
Debitor borcları (Qeyd 12)	9,477	9,477
Kredit üzrə debitor borcları (Qeyd 10)	355,559	351,448
Cəmi maliyyə aktivləri	765,420	761,309
Ticarət və digər kreditor borcları (Qeyd 18)	(231,475)	(231,475)
Hesablanmış öhdəliklər (Qeyd 18)	(308,849)	(308,849)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 16)	(195,231)	(195,231)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 16)	(3,773,228)	(3,859,170)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(4,508,783)	(4,594,725)

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyyələr istifadə edilmişdir:

- Cari maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, əsas etibarlı ilə bu alətlərin cari olduğuna görə, balans dəyərlərini təxmin edir;
- Uzunmüddətli sabit dərəcəli və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borc öhdəlikləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi krediti ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq Səviyyə 3-ün giriş məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir. Avrobondlar Səviyyə 1-in giriş məlumatlarından istifadə edərək bazar qiymətləri əsasında qiymətləndirilir.

Qrupun faiz hesablanan borc öhdəlikləri və kredit üzrə debitor borclarının ədalətli dəyəri hesabat dövrünün sonundakı bazar üzrə borc faiz dərəcəsinə əks etdirən diskot dərəcəsi istifadə etməklə diskont edilmiş pul

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***24. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər****Şahdəniz HPBS-də iştirak payı ilə bağlı təəhhüdlər**

17 dekabr 2013-cü il tarixində Şahdəniz konsorsiumu Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Şahdəniz qaz yatağının işlədilməsinin 2-ci mərhələsi üçün yekun investisiya qərarını elan etmiş və Şahdəniz HPBS-yə Altıncı, Yeddinci və Səkkizinci Əlavələri imzalamışdır. Qrup öz iştirak payına uyğun olaraq Şahdəniz layihəsi ilə əlaqədar xərclərin maliyyələşdirilməsi öhdəliyini daşıyır.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Şahdəniz HPBS üzrə operator bir sıra kapital təəhhüdlərinə və əməliyyat lizinqlərinə qoşulmuşdur. Qrup bu kapital təəhhüdlərin və əməliyyat lizinqlərinin 6.67% hissəsini, müvafiq olaraq, 383,984 ABŞ dolları və 20,565 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: müvafiq olaraq 689,881 ABŞ dolları və 33,251 ABŞ dolları) məbləğində qiymətləndirmişdir. Ləğv edilə bilməyən əməliyyat lizinqləri əsasında hər müvafiq dövr üzrə gələcək minimal lizinq ödənişlərinin cəmi aşağıda təqdim edilir:

Əməliyyat lizinqləri	31 dekabr 2017-ci il	31 dekabr 2016-cı il
Bir ilədək	8,897	13,679
Bir ildən beş ilədək	11,668	19,572
Beş ildən artıq	–	–
	20,565	33,251

CQBK sisteminin Genişləndirilməsi ilə bağlı təəhhüdlər

Şahdəniz HPBS üzrə Podratçı Tərəflər 17 dekabr 2013-cü il tarixində CQBK sisteminin Genişləndirilməsi layihəsi üzrə yekun investisiya qərarını bəyan etmişdirlər. CQBK sisteminin Genişləndirilməsi layihəsinin məqsədi mövcud CQBK sisteminin ötürmə qabiliyyətini artırmaqdır. CQBK sisteminin Genişləndirilməsi ilə əlaqədar Gürcüstanda TANAP-la arabaqlantını təmin etmək məqsədilə əlavə qurğular tikilir. Qrup CQBK sisteminin Genişləndirilməsi layihəsinin tikinti və ilkin əməliyyat mərhələsi ərzində 6.67% pay üzrə maliyyələşdirmə öhdəliyini daşıyır. 31 dekabr 2017-ci il tarixinə Qrupun CQBK sisteminin Genişləndirilməsi üzrə qalıq büdcəsində payı 51,728 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 107,201 ABŞ dolları) məbləğində təxmin edilir.

TANAP ilə bağlı təəhhüdlər*TANAP-ın inşası*

Maliyyə hesabatları tarixində Qrupun TANAP sisteminin inşasını maliyyələşdirmək üçün kapital öhdəliyi vardır. TANAP sisteminin inşası üçün qalıq büdcə 2,796,897 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 5,028,058 ABŞ dolları) məbləğində qiymətləndirilir.

TAP ilə bağlı təəhhüdlər*TAP-ın inşası*

Qrup TAP sisteminin inşasının maliyyələşdirilməsi üzrə öhdəlik daşıyır. 31 dekabr 2017-ci il tarixinə Qrupun TAP sisteminin inşasının qalıq büdcəsində payı 493,738 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 624,233 ABŞ dolları) məbləğində qiymətləndirilir.

AQTŞ, TANAP, TAP və SCPC-də iştirak payları ilə əlaqədar təəhhüdlər*BOTAŞ qaz müqaviləsi*

BOTAŞ ilə imzalanmış qaz müqaviləsinə əsasən AQTŞ müqavilənin müddəti başa çatanadək qaz müqaviləsində müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə illik maksimum təqribi 6.6 milyard kub metr qaz təmin etməlidir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

24. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

AQTŞ, TANAP, TAP və SCPC-də iştirak payları ilə əlaqədar təəhhüdlər (davamı)

Mərhələ 2 üzrə ASM

25 oktyabr 2011-ci il tarixində SOCAR və BOTAŞ Şahdəniz layihəsinin ikinci mərhələsi üzrə hasil edilən qazın müəyyən həcmələrinin (sabitləşmə (plato) dövründə 6 milyard kub metr) SOCAR tərəfindən BOTAŞ-a satılmasına dair alqı-satqı Müqaviləsini ("Mərhələ 2 ASM") imzalamışdır. 2012-ci ilin dekabr ayında SOCAR Mərhələ 2 üzrə ASM-ə dair hüquq və öhdəlikləri AQTŞ-yə ötürmüşdür. Mərhələ 2 üzrə ASM çərçivəsində ilk qaz təchizatının 2018-ci il ərzində başlaması gözlənilir.

BTC yanacaq qazı ilə bağlı BOTAŞ sazişi

BOTAŞ ilə sazişə əsasən AQTŞ müqavilənin müddəti başa çatanadək hər il 0.15 milyard kub metr qazı sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

Azərbaycan hökuməti qarşısında qaz öhdəliyi

AQTŞ SOCAR ilə bağladığı sazişə uyğun olaraq sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə 2018-ci və sonrakı hər bir ildə minimum təqribi 1.5 milyard kub metr qaz təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

Gürcüstan hökuməti qarşısında qaz öhdəliyi

Gürcüstan Neft və Qaz Korporasiyası ("GNQK") və Gürcüstan hökuməti ilə imzalanmış sazişə əsasən AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə 2018-ci və sonrakı hər bir ildə təqribi 0.5 milyard kub metr qaz təmin etməlidir.

"South Caucasus Pipeline Option Gas Company Limited" şirkəti ilə alqı-satqı müqaviləsi (OptionCo, SCPC-nin tam mülkiyyətində olan törəmə şirkəti)

AQTŞ-nin OptionCo ilə imzalanmış müqaviləsinə əsasən, hər müqavilə ilində AQTŞ öncəki təqvim ilində Gürcüstan ərazisindən CQBK vasitəsilə AQTŞ tərəfindən nəql edilmiş həcmənin maksimum beş faizi həcmində və müqavilədə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanmış qiymətə qaz çatdırılmalıdır.

Şahdəniz layihəsinin 2-ci Mərhələsi üzrə Avropa Biriyyə (AB) ilə uzunmüddətli Qaz Satışı üzrə Sazişlər (QSS)

2013-cü ilin sentyabr ayında SOCAR AB-nin doqquz alıcısı (DEPA, Bulgargaz Shell, Uniper, Axpo, ENGIE, Gas Natural Fenosa, Enel, Hera) ilə on QSS imzalamış və 2013-cü ilin dekabr ayında QSS-lər Şahdəniz HPBS-nin müddəti bitənə qədər AQTŞ-yə ötürülmüşdür (Şahdəniz yatağının hasilat həcmi azalanda yenidən SOCAR-a ötürmək şərti ilə). Başlama tarixi QSS-lərdə nəzərdə tutulan ötürmə mexanizmi vasitəsilə müəyyən ediləcəkdir.

Trans-Anadolu Boru Kəməri üzrə Qaz Nəqli Sazişi (TANAP QNS)

AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş illik bronlanmış tutumu ilə TANAP QNS-ə tərəfdir. Başlama tarixi xüsusi mexanizmə əsasən müəyyən ediləcək.

Trans Adriatik Boru Kəməri üzrə QNS (TAP QNS)

AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş illik tutumu ilə TAP QNS-ə tərəfdir. Planlaşdırılmış başlanma tarixi 1 yanvar 2020-ci il tarixindən 31 dekabr 2020-ci il tarixinədək olan dövrə təsadüf edir.

AQTŞ-SOCAR Qaz Satış Sazişi

AQTŞ SOCAR ilə imzalanmış sazişə əsasən 1 may 2019-cu il tarixindən 31 dekabr 2020-ci il tarixinədək olan dövr ərzində (saziş şərtlərinə uyğun olaraq sazişə vaxtından əvvəl xitam verilməklə və ya sazişin müddətini uzatmaqla) sazişdə göstərilmiş qiymətlə illik maksimal həcmdə qaz təmin etmək öhdəliyi daşıyır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

24. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

AQTŞ, TANAP, TAP və SCPC-də iştirak payları ilə əlaqədar təəhhüdlər (davamı)

"Baku-Tbilisi-Ceyhan Pipeline Company" şirkəti ("BTC Şirkəti") ilə alqı-satqı müqaviləsi

BTC Şirkəti ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən AQTŞ 2018-ci və müqavilənin xitam verilmə tarixinə qədər olan növbəti illər ərzində 0.16 milyard kub metr həcmində (BTC-nin illik alış həcmi azaltmaq hüququ ilə) müqavilədə göstərilmiş düstur əsasında hesablanan qiymətlə qaz təmin etmək öhdəliyi daşıyır.

"Debottlenecking" Alqı-Satqı Müqaviləsi

AQTŞ SOCAR ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən 1 yanvar 2018-ci il tarixindən 30 iyun 2018-ci il tarixinədək olan dövr ərzində müqavilədə göstərilmiş qiymətlə razılaşdırılmış həcmlərdə qaz təmin etmək öhdəliyi daşıyır.

BOTAŞ Qaz Nəqli Sazişi (BOTAŞ QNS)

TANAP platoya çatdırılma dövründə, sazişdə müəyyən olunmuş qaydada 1.9 milyard kub metr (başlanğıc tarixindən etibarən 12 aylıq dövr), 3.8 milyard kub metr (sonrakı 12 aylıq dövr) və başlanğıc tarixindən 24 ay sonra sabitləşmə (plato) dövründə 5.7 milyard kub metr həcmində illik bronlanmış tutumu ilə BOTAŞ QNS-ə tərəfdir. Başlanğıc tarixi 1 may 2018-ci il tarixindən (daxil olmaqla) 30 iyun 2018-ci il tarixinədək (daxil olmaqla) olan dövrə təsadüf edəcək.

SOCAR Qaz Nəqli Sazişi (SOCAR QNS)

Bu QNS-ə uyğun olaraq, başlanğıc tarixi (06 mart 2036-cı il) daxil olmaqla həmin gündən etibarən SOCAR TAP AG-yə sazişdə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə hər bir giriş və çıxış məntəqəsində müvafiq olaraq hər biri üzrə bronlanmış tutum ilə bağlı faktiki hesablanmış aylıq ödəniş məbləğini ödəyəcək. TAP AG SOCAR-a aşağıda göstərilən müvafiq giriş məntəqəsində və çıxış məntəqə(lər)ində təbii qazın nəql edilməsi üçün hər qaz günü üçün kVs (kilovat/saat) ilə ifadə edilmiş maksimum qaz sərfinə bərabər olan bronlanmış tutumu təmin edəcəkdir: Kipoi giriş məntəqəsində – hər qaz günü üçün 287,318,605 kVs; SRG çıxış məntəqəsində – hər qaz günü üçün 242,999,147 kVs; Komotini çıxış məntəqəsində – hər qaz günü üçün 44,319,458 kVs.

Çərçivə Sazişi

2036-cı ildən sonra uzunmüddətli QSS-lərin novasiya edilməsinə və QNS-lər üzrə bronlanmış tutumun AQTŞ-dən SOCAR-a ötürülməsinə dair yekun Çərçivə Sazişi 19 oktyabr 2015-ci il tarixində imzalanmışdır.

TSASM üzrə təəhhüd

2014-cü ilin iyul ayında Qrup Şahdəniz layihəsində 10% iştirak payının və AQTŞ-də 8% iştirak payının AzSD-dən və SCPC şirkətində 10% iştirak payının AzSCP-dən alınması üçün TSASM imzalamışdır. Daha sonra 20 dekabr 2017-ci il tarixli TSASM-a edilmiş 1-ci Əlavə ilə müqaviləyə düzəlişlər edilmişdir. Müqavilənin müddəalarına uyğun olaraq Qrup bu payların alınması üçün AzSD-yə və AzSCP-yə avans ödənişləri etməlidir, nəzarət isə müqavilənin qüvvəyə minməsi üçün zəruri şərtlər yerinə yetirilməklə 2023-cü ilin mart ayında Qrupa keçəcəkdir. 31 dekabr 2017-ci il tarixinə Qrupun 31 dekabr 2020-ci il tarixinədək ödənilməli olan Şahdəniz layihəsi ilə əlaqədar avans ödənişlərdən ("SD Progress Payments"- TSASM-a edilmiş 1-ci Əlavədə müəyyən olduğu kimi) başqa AzSD qarşısında heç bir ödəniş öhdəliyi olmamışdır (31 dekabr 2016-cı il: 535,032 ABŞ dolları). Bundan əlavə, Qrupun AzSCP qarşısında 94,920 ABŞ dolları məbləğində ödəniş öhdəliyi olmuşdur və Qrup tərəfindən CQBK ilə əlaqədar avans ödənişləri ("SCP Progress Payments"- TSASM-a edilmiş 1-ci Əlavədə müəyyən olduğu kimi) 31 dekabr 2020-ci il tarixinədək edilməlidir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

24. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

BOTAŞ ilə maliyyələşdirmə müqaviləsi ("Maliyyələşdirmə Müqaviləsi") üzrə təəhhüd

26 may 2014-cü il tarixində SOCAR və BOTAŞ BOTAŞ tərəfindən TANAP A.Ş.-dən səhmlər alındıqdan sonra BOTAŞ-ın TANAP A.Ş.-dəki 5 faiz səhmlərini maliyyələşdirməsi məqsədilə Maliyyələşdirmə Müqaviləsini imzalamışdır. 13 mart 2015-ci il tarixində Qrup SOCAR və BOTAŞ ilə Maliyyələşdirmə Müqaviləsi üzrə bütün hüquq və öhdəliklərin SOCAR-dan Qrupa ötürülməsi barədə novasiya müqaviləsi imzalamışdır. BOTAŞ ilə razılaşmaya uyğun olaraq, Qrup, TANAP əməliyyatlara başlayana qədər, TANAP A.Ş.-nin gələcək ödəniş tələblərində BOTAŞ-ın 5 faizlik payını maliyyələşdirmək üçün BOTAŞ-a faizsiz kredit vermək öhdəliyini daşıyır.

25. Cari biznes mühiti

Azərbaycan iqtisadiyyatı

Qrupun əməliyyatları əsasən Azərbaycan və Türkiyə Respublikalarında həyata keçirilir. Yeni inkişaf edən bazar iqtisadiyyatı dövləti olduğu üçün, Azərbaycan Respublikası hal-hazırda daha yetkin bazar iqtisadiyyatına xas olan inkişaf etmiş biznes və tənzimləyici infrastrukturunu yaratmaqdadır.

Azərbaycan iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturunu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə bu islahatlardan, eləcə də hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən, həmçinin xam neftin qiyməti və Azərbaycan manatının sabitliyindən asılıdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatı neft qiymətlərinin aşağı düşməsi və Azərbaycan manatının 2015-ci il ərzində devalvasiyasının mənfi təsirinə məruz qalmışdır. Bu, kapital əldə etmək imkanlarının məhdudlaşması, kapital dəyərinin artması, inflyasiya və iqtisadi artımın qeyri-müəyyənliyi kimi amillərə səbəb olmuşdur.

Bu çətinliklərə cavab olaraq, Azərbaycan hökuməti islahatları sürətləndirmək və maliyyə sistemine dəstək vermək planlarını açıqlamışdır. 6 dekabr 2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti "Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri"ni təsdiqləmişdir. Yol xəritəsi 2016-2020-ci illərdə inkişaf strategiyasını, 2025-ci ilə qədər uzunmüddətli perspektivləri və 2025-ci ildən sonrakı dövrü əhatə edir.

Bundan əlavə, 2017-ci ildə hökumət sərt pul siyasətini davam etdirmiş, eləcə də Azərbaycan manatının stabiləşdirilməsinə xarici valyuta ehtiyatları ayırmışdır. Bu siyasətin 2018-ci ildə makroiqtisadi sabitliyin qorunması məqsədi ilə davam etdirilməsi gözlənilir.

Qrup rəhbərliyi cari şəraitdə baş verən iqtisadi dəyişiklikləri izləməkdədir və Qrupun yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin dayanıqlığı və inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

Türkiyə iqtisadiyyatı

Türkiyə iqtisadiyyatının ötən illərin iqtisadi göstəriciləri ilə açıq şəkildə təsdiq edilən güclü inkişafı, müəyyən dərəcədə Türkiyənin çox asılı olduğu zəifləmiş Avropa bazarlarının təsirinə məruz qalmışdır. Türkiyə hökuməti xarici bazarlarda zəifləməni kompensasiya etmək məqsədilə yerli tələbatı bərpa etmək üçün yeni siyasət və tədbirlər tətbiq etməyə başlamışdır.

Hal-hazırda Qrupun fəaliyyətinin sabitliyini təmin etmək üçün bütün münasib tədbirləri gördüyündən əmin olan rəhbərliyin fikrinə baxmayaraq, yuxarıda təsvir edilmiş sahələrdə vəziyyətin gözlənilməz dərəcədə pisləşməsi Şirkətin nəticələri və maliyyə vəziyyətinə hazırda dəqiq müəyyən edilə bilməyən mənfi təsir göstərə bilər.

Təqdim olunan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına həmin qeyri-müəyyənliklərin gələcək aydınlaşdırılması nəticəsində meydana çıxacaq düzəlişlər daxil deyildir. Belə düzəlişlər, mövcud olduğu halda, üzə çıxdığı və qiymətləndirilə bildiyi dövrdə hesabatda daxil ediləcəkdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

26. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr

31 dekabr 2017 və 2016-ci illərdə TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-nin iştirak payının 42% -i. qeyri-nəzarət payına sahib olan səhmdarlara aid idi. 31 dekabr 2017-ci il tarixinə qeyri-nəzarət payının ("QNP") yığılmış balans 1,031,116 ABŞ dolları (31 dekabr 2016-cı il: 683,961 ABŞ dolları) təşkil etmişdir.

TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-nin maliyyə məlumatları aşağıda göstərilib. Bu məlumatlar şirkətdaxili silinmələrdən əvvəl olan məbləğlərə əsaslanır.

Ümumi gəlir haqqında məlumat

	2017	2016
Gəlirlər	-	-
Satışların maya dəyəri	-	-
Ümumi mənfəət	-	-
Ümumi və inzibati xərclər	(2,044)	(111)
Digər gəlir	322	7
Faiz gəliri	1,549	1,072
Məzənnə fərqindən zərər, xalis	(273)	(108)
Vergidən əvvəlki (zərər)/mənfəət	(446)	860
Mənfəət vergisi xərci	-	-
İl üzrə (zərər)/mənfəət	(446)	860
Digər ümumi gəlir	-	-
Cəmi ümumi (zərər)/gəlir	(446)	860
QNP-lərə uyğun cəmi ümumi (zərər)/gəlir	(187)	361
Düzəlişlər	2	854
QNP-lərə aid cəmi ümumi (zərər)/gəlir	(185)	1,215

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

26. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr (davamı)**31 dekabrda maliyyə vəziyyəti haqqında ümumi məlumat**

	2017	2016
Cari aktivlər	17,575	29,700
o cümlədən:		
<i>Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri</i>	722	544
<i>Debitor və sair debitor borcları</i>	129	149
<i>Digər cari aktivlər</i>	16,724	29,007
Uzunmüddətli aktivlər	5,499,812	3,777,301
o cümlədən:		
<i>Tamamlanmamış tikili</i>	5,411,748	3,575,392
<i>Digər uzunmüddətli aktivlər</i>	88,064	201,909
Cari öhdəliklər	351,746	461,078
o cümlədən:		
<i>Ticarət və digər kreditor borcları və hesablanmış öhdəliklər</i>	351,746	461,078
Uzunmüddətli öhdəliklər	2,712,630	1,719,466
o cümlədən:		
<i>Uzunmüddətli borc öhdəlikləri</i>	2,681,909	1,703,873
<i>Aktivlərin istismardan çıxırılması üzrə öhdəliklər</i>	24,071	10,866
<i>Digər uzunmüddətli öhdəliklər</i>	6,650	4,727
Cəmi kapital	2,453,011	1,626,457
QNP-lərə uyğun kapital	1,030,265	683,112
Düzəlişlər	851	849
QNP-lərə aid kapital	1,031,116	683,961
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında ümumi məlumat		
	2017	2016
Əməliyyat	24,391	135,686
Investisiya	(1,683,634)	(2,020,640)
Maliyyələşdirmə	1,659,421	1,884,963
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artma	178	9

27. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr**TANAP-da 7%-lik payın satılması**

9 fevral 2018-ci il tarixində, Şirkət və SOCAR Turkey Energy A.Ş ("STEAS") TANAP A.Ş-də 7%-lik payın Şirkət tərəfindən STEAS-a satılmasına dair alqı-satqı müqaviləsi imzalamışlar. Səhmlərin ötürülməsi 2018-ci ilin mart ayında başa çatmışdır.